

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

на

XV-то обикновено Народно събрание.

Втора извънредна сесия.

IV заседание, петък, 28 юний 1913 год.

(Открито отъ подпрѣседателя г. Х. Тодоровъ, въ 3 ч. 37 м. слѣдъ пладне)

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Засѣданието се открива.

Моля г. секретаря да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь В. п. Николовъ: (Прочита списъка. Отсѣствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Желѣзъ Абаджиевъ, Несторъ Абаджиевъ, Иванъ Андрѣевъ, Хасанъ-бей Анти-беевъ, Петъръ Бабаджановъ, Димитъръ х. Баневъ, Димитъръ Бръчковъ, Желю Влашки, Маринъ Гайдовъ, Тодоръ Даскаловъ, Христо х. Димитровъ, Георги Згуревъ, д-ръ Асѣнъ Златевъ, Иванъ Казанджиевъ, Иванъ Капаровъ, Григоръ Коцевъ, д-ръ Тодоръ Кръстевъ, Тодоръ Лунгаловъ, Антонъ Мандевъ, Исмаилъ х. Махмудовъ, Сюлейманъ Мемншевъ, Мехмедали Герей Месудовъ, Цани Миховъ, Иванъ Младеновъ, Анастасъ Мустаковъ, Никола Начевъ, Георги Николовъ, Петъръ Петрановъ, Иванъ Петровъ, д-ръ Константинъ Помяновъ, д-ръ Кирякъ Провадалиевъ, Василъ Радосевъ, Стефанъ Савовъ, Илия Стаматовъ, Василъ Стаменовъ, Георги Хистодоровъ и Никола Ченковъ)

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Отсѣствуватъ 37 народни прѣдставители. Има нужното число, за да се смѣта засѣданието законно.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, има да съобща на г. г. народнитѣ прѣдставители, че отъ Министерството на войната е постѣпило едно прѣдложение за одобрение височайшитѣ укази отъ 18 октомврий и 1 декемврий 1912 г. подъ №№ 77 и 98, височайшата заповѣдъ по дѣйствующата армия № 27 отъ 9 ноемврий 1912 г. и височайше утвърдения правилникъ за доброволческата служба на иностранци офицери и пр. Ще се раздаде на г. г. народнитѣ прѣдставители и ще се постави на дневенъ редъ.

Постѣпилъ е отъ Министерството на вътрѣшнитѣ работи законопроектъ за разрѣшение на Кюстендилската и Чирпанската градски общини да сключатъ заеми. И той ще се раздаде на г. г. народнитѣ прѣдставители и ще се тури на дневенъ редъ.

Постѣпило е отъ Министерството на финанситѣ прѣдложение за одобрение IV-то, V-то и IV-то по-

становления на Министерския съвѣтъ отъ 3 и 14 май и 6 юний 1913 г. протоколи №№ 110, 120 и 142, за опрѣдѣляне паричнитѣ оклади на военноплѣненитѣ лѣкари, аптекари, капелмайстори и пр. Това прѣдложение ще се раздаде и ще се постави на дневенъ редъ.

На второ мѣсто има да съобща, че сж разрѣшени отъ прѣдседателството слѣднитѣ отпуски: на новозгорския народенъ прѣдставитель г. Желю Влашки — 3 дена, на добрипкия г. Желѣзъ Абаджиевъ — 10 дена, на кюстендилския г. Василъ Стаменовъ — 10 дена, на прѣславския г. Тодоръ Чочевъ — 10 дена, на бѣлоградчишкия г. Киро Пановъ — 3 дена, на пазарджишкия г. д-ръ Георги Гаговъ — 5 дена, и на орханйския г. Иванъ Миневъ — 10 дена.

На първо мѣсто отъ дневния редъ имаме: второ четене на законопроекта за разрѣшение кредити за второто тримѣсечие отъ 1913 г. по редовния и извънредния бюджети, по бюджетитѣ на фондоветѣ и по бюджета за новоосвободенитѣ земи, както и за разрѣшение кредити за нови нужди.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Г. г. народни прѣдставители! Бюджетарната комисия се занима съ внесения законопроектъ за разрѣшение кредити за второто шестмѣсечие отъ 1913 г. по редовния и извънредния бюджети, по бюджетитѣ на фондоветѣ и по бюджета за новоосвободенитѣ земи, както и за разрѣшение допълнителни и за нови нужди кредити и внесе нѣкои измѣнения, които считамъ за нужно прѣдварително да ви посоча, ако ще всички, то поне характера имъ, за да не става нужда да се спорамъ надъ всѣко едно поотдѣлно.

Прѣди всичко, комисията биде сезирана съ прѣдложението, направено отъ единъ отъ членоветѣ на тая комисия, именно г. Сакжзовъ, да не бѣде кредитътъ за шестъ мѣсеца, а да бѣде за по-малко. Той прѣдлагаше даже, да бѣде, ако може, за единъ мѣсець или мѣсець и половина. Неговото мнѣние биде подкрѣпено отъ другъ членъ на комисията, отъ г. Дрънкова, и по принципъ биде усвоено отъ цѣлата комисия бюджетътъ да бѣде поне за три мѣсеца; въ всѣки случай не повече. Г. министърътъ

на финанситъ биде тъй добъръ да се съгласи съ това начало, като възприе и той аргумента, че е твърдѣ нежелателно да се създава прецедентъ за такива дълги шестмѣсечни периоди, прѣзъ които Народното събрание да бѣде съ вързани ръцѣ, да не може да каже думата си по харченето на народната пара съобразно съ нуждитъ на врѣмето. При все това, обаче, нѣкои отъ параграфитъ, новопрѣдвиденитъ, тѣзи, които ги нѣма въ бюджета за 1912 г., тъй както сж прѣдставени за шестъ мѣсеца, по сжществуто си сж такива, че не могатъ да се раздѣлятъ за по-малко — за три мѣсеца или за два мѣсеца. Въ сжщностъ това би могло да стане, но ще създаде голѣмо техническо несудобство. Така напр., по параграфа за наемане работници по разнитъ държавни ферми, земеделски училища и пр., кждѣто сега трѣбватъ работници за жетва и други земеделски нужди. Тѣзи работници трѣбва да се използватъ въ течение на единъ мѣсецъ и да имъ се заплати сумата. Тая сума, която е прѣдвидена, стига за докрая на годината, но тя не може да се гласува за първото тримѣсечие, защото за второто не ще трѣбва. Сжщото е и съ други нѣкои доставки. Напр., нужни сж траверси. Ако доставката би могла да се раздѣли на двѣ, тогава би могла да се раздѣли и сумата, но понеже повечето не може да се дѣли, затова за нѣкои параграфи се прѣдвижда изцѣло сума за шестъ мѣсеца. Слѣдователно, бюджетътъ остава пакъ за три мѣсеца, но по тия нѣколко параграфи, сумата, макаръ прѣдвидена за тримѣсеченъ бюджетъ, ще стигне за докрая на годината и при четвъртото тримѣсечие не ще има нужда да се потѣлва.

Друго едно сжществено нововведение е слѣдното. Понсже бюджетътъ се приема за три мѣсеца, а не за шестъ мѣсеца, то чл. 2 отъ послѣдния законъ за кредита за второто тримѣсечие, който бѣше изхвърленъ въ сегашния законопроектъ, защото нѣмаше смисълъ, тъй като се прѣдвиждаха разходи за шестъ мѣсеца, значи до края на годината — той даваше право въ случай, когато не може да се раздѣли разходътъ да се употреби за докрая на врѣмето, за което е нуженъ — този чл. 2, казвамъ, понеже сега прѣдвиждаме бюджетъ пакъ за три мѣсеца, се взема отъ стария бюджетъ и се прѣнесе туку.

Това сж, може да се каже, по-сжщественитъ измѣнения.

Слѣдъ тия бѣлѣжки ще пристѣпя къмъ четене законопроекта по параграфи: (Чете)

„З а к о н ъ

за разрѣшение кредити за третото тримѣсечие отъ 1913 г. по редовния и извънредния бюджети, по бюджетитъ на фондоветъ и по бюджета за новоосвободенитъ земи, както и за разрѣшение допълнителни и ва нови нужди кредити.“

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ заглавието на законопроекта така, както се прочете, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: (Чете)

„Чл. 1. Разрѣшаватъ се на министритъ кредити да извършватъ разходи за третото тримѣсечие отъ 1913 г. въ размѣръ на $\frac{3}{12}$ отъ кредититъ по редовния и извънредния бюджети на царството и по бюджетитъ на фондоветъ за 1912 г. за прѣдвиденитъ въ тѣзи бюджети нужди, като оставатъ въ сила всички постановления, съдържащи се въ тия бюджети.“

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ чл. 1 така,

както се прочете, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Новъ чл. 2, който не се съдържае въ законопроекта: (Чете)

„Прѣдоставя се на министра на финанситъ правото да разрѣшава да се ангажира държавното съкровище въ разходи за веществени разноси по-голѣми отъ $\frac{9}{12}$ отъ кредититъ за 1912 г. за всѣки случай поотдѣлно, въ онѣзи случаи, когато прѣдвиденитъ въ бюджета за 1912 г. веществени разходи по естеството си или поради по-рано поети чрѣзъ договори задължения, или по силата на специални законоположения, подлежатъ да бѣдатъ удовлетворени прѣзъ първитъ шестъ мѣсеца на годината въ размѣръ по-голѣмъ отъ $\frac{9}{12}$ части“ — трѣбва да се каже $\frac{9}{12}$ вмѣсто $\frac{9}{12}$ и вмѣсто първото полугодие, второто.

Този е членътъ, който се взема отъ по-първия законъ, само съ това измѣнение, за което казахъ — вмѣсто „прѣзъ първитъ шестъ мѣсеца на годината“ става „послѣднитъ шестъ мѣсеца на годината“ и вмѣсто „ $\frac{9}{12}$ “ става „ $\frac{9}{12}$ “.

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Прочетете го така, както се измѣнява.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: (Чете)

„Чл. 2. Прѣдоставя се на министра на финанситъ правото да разрѣшава да се ангажира държавното съкровище въ разходи за веществени разноси по-голѣми отъ $\frac{9}{12}$ отъ кредититъ за 1912 г. за всѣки случай поотдѣлно, въ онѣзи случаи, когато прѣдвиденитъ въ бюджета за 1912 г. веществени разходи по естеството си или поради по-рано поети чрѣзъ договори задължения или по силата на специални законоположения, подлежатъ да бѣдатъ удовлетворени прѣзъ послѣднитъ три мѣсеца на годината въ размѣръ по-голѣмъ отъ $\frac{9}{12}$ части.“

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ чл. 2 така, както се прочете сега, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Чл. 2 става чл. 3: (Чете)

„Чл. 3. Разрѣшаватъ се на министритъ кредити да извършватъ разходи за третото тримѣсечие отъ 1913 г. въ размѣръ на разрѣшенитъ суми и прѣдвидени нужди въ бюджета за новоосвободенитъ земи за второто тримѣсечие на сжщата 1913 г.“

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ чл. 2, който става чл. 3, въ тая смисълъ, както се прочете, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Чл. 3 става чл. 4: (Чете)

„Чл. 4. Разрѣшаватъ се на министритъ кредити на сума 13.571.294 л. за слѣднитъ нужди“ — по кредита за Върховното правителство измѣнението се състои въ това, че вмѣсто за шестъ мѣсеца, прѣдвижда се за три мѣсеца, съ изключение на онѣзи случаи, за които ви говорихъ по-рано и за които ще посоча поотдѣлно. (Чете)

„По Върховното правителство.

„I. За обдържането на Негово Царско Височество Прѣстолонаслѣдника отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., допълнителенъ кредитъ по буква а отъ закона, утвърденъ съ указъ № 13 отъ 26 мартъ 1913 г. (120.000)

60.000 л.

„II. За пжтни пари на народнитѣ прѣд-
ставители, допълнителенъ кредитъ къмъ
§ 7 отъ бюджета на Върховното прави-
телство (15.000 л.) 5.000 л.

Ето и това е една сума, която въ законопроекта е
прѣдвидена 5.000 л. за шестъ мѣсеца, като правихме
бюджета за три мѣсеца, понеже не може да се раз-
дѣли на двѣ, защото нѣма да стигне, тя остана
цѣла, но е достатъчна за докрая на годината. (Чете)

„III. За дневни пари на сжщитѣ и пр.,
допълнителенъ кредитъ къмъ § 8 отъ
бюджета на Върховното правителство
(540.000 л.) 60.000 л.

Тази сума сжщо остава неизмѣнна. (Чете)

„IV. За отопление и освѣтление, до-
пълнителенъ кредитъ къмъ § 20 отъ бю-
джета на Върховното правителство
(1.600 л.) 1.400 л.

„V. За персоналъ и вещевени раз-
носки за административния сждъ 35.000 „

„VI. За наемъ помѣщение на сжщия
сждъ 7.000 „

„Всичко по Върховното правителство 168.400 л.

„По държавнитѣ дългове.

„I. За погашение 6% държавенъ ипо-
текаренъ заемъ отъ 1892 г., допълните-
ленъ кредитъ къмъ § 1 отъ бюджета на
държавнитѣ дългове (3.950.000 л.) 181.500 л.

„II. За погашение 5% държавенъ
заемъ въ злато отъ 1902 г., допълните-
ленъ кредитъ къмъ § 2 отъ бюджета на
държавнитѣ дългове (757.500 л.) 35.000 „

„III. За погашение 5% държавенъ
заемъ въ злато отъ 1904 г., допълните-
ленъ кредитъ къмъ § 3 отъ бюджета на
държавнитѣ дългове (647.500 л.) 15.000 „

„IV. За погашение 4½% държавенъ
заемъ въ злато отъ 1907 г., допълните-
ленъ кредитъ къмъ § 4 отъ бюджета на
държавнитѣ дългове (585.000 л.) 30.000 „

„V. За погашение 4½% държавенъ
заемъ, съгласно руско-българския дого-
воръ отъ 6 априлий 1909 г., допълните-
ленъ кредитъ къмъ § 5 отъ бюджета на
държавнитѣ дългове (148.608 л.) 3.600 „

„VI. За погашение 4½% държавенъ
погасяемъ заемъ отъ 1909 г., допълните-
ленъ кредитъ къмъ § 6 отъ бюджета за
държавнитѣ дългове (610.000 л.) 20.000 „

„VII. За инвалидни и наслѣдствени
пенсии на военни чинове, допълнителенъ
кредитъ къмъ § 19 отъ бюджета на дър-
жавнитѣ дългове (425.000 л.) 2.287.500 „

„VIII. За заплата на персонала отъ
1 юлий до 30 септемврий 1913 г., съгласно
чл. 18 отъ закона за управлението на
държавнитѣ и гарантиранитѣ отъ дър-
жавата дългове, споредъ приложената
таблица къмъ закона, утвърденъ съ
указъ № 13 отъ 26 мартъ, допълните-
ленъ кредитъ къмъ буква а отъ горѣ-
цитирания законъ (10.830 л.) 10.830 „

„IX. За усиление съкровищния резер-
венъ фондъ, съгласно чл. 1 отъ закона
за съкровищния резервенъ фондъ 500.000 „

„X. За изплащане окупационния дългъ
на бившата Източна-Румелия къмъ рус-
кото правителство, съгласно чл. 1 отъ
конвенцията съ Русия, рубли 500.000 1.350.000 „

„Всичко по държавнитѣ дългове 4.433.430 л.

„По Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията.

„I. За канцеларски потрѣби, писма, те-
леграми и пр., допълнителенъ кредитъ
къмъ § 11 отъ бюджета на Министер-
ството на външнитѣ работи и на изповѣ-
данията (95.000 л.) 30.000 л.

„II. За комисиона на разни теле-
графни агенции и пр., допълнителенъ
кредитъ къмъ § 18 отъ бюджета на сж-
щото министерство (91.530 л.) 20.000 „

„III. За командировки по служебни ра-
боти и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ
§ 21 отъ бюджета на сжщото министер-
ство (85.000 л.) 25.000 „

„IV. За безусловенъ фондъ, допълни-
теленъ кредитъ къмъ § 25 отъ бюджета
на сжщото министерство (100.000 л.) 60.000 „

„Всичко по Министерството на вън-
шнитѣ работи и на изповѣданията 135.000 л.

„По Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

„I. За пжтни и дневни пари и пр., до-
пълнителенъ кредитъ къмъ § 26 отъ бю-
джета на Министерството на вътрѣшнитѣ
работи и народното здраве (110.000 л.) 100.000 л.

„II. За заплата на персонала, споредъ
приложената таблица, допълнителенъ
кредитъ къмъ § 1 отъ бюджета за ново-
освободенитѣ земи по сжщото министер-
ство (2.654.568 л.) 176.620 „

„III. За отпушане на комитета за раз-
даване парични помощи на раненитѣ вой-
ници, съгласно закона за тая цѣль,
утвърденъ съ указъ № 15 отъ 8 априлий
1913 г. (25.000 л.) и други 10.000 л. — всичко 35.000 „

Г. г. народни прѣдставители! По Министерството
на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, освѣнъ
тѣзи три параграфа, по прѣдложението на г. мини-
стра на вътрѣшнитѣ работи и въ съгласие съ г. ми-
нистра на финанситѣ, прѣдвижда се и параграфъ IV:
„Помощи за бѣжанцитѣ отъ Македония 100.000 л.
за тримѣсечието.

„Всичко по Министерството на въ-
трѣшнитѣ работи и народното здраве 411.620 л.

„По Министерството на народното просвѣщение.

„I. Заплата на личния съставъ при
първоначалнитѣ училища въ царството,
допълнителенъ кредитъ къмъ § 10 отъ
бюджета на Министерството на народното
просвѣщение (13.406.480 л.) 800.000 л.

„II. Заплата на личния съставъ при
прогимназитѣ въ царството, допълните-
ленъ кредитъ къмъ § 11 отъ бюджета на
сжщото министерство (5.103.520 л.) 200.000 „

„III. Заплата на личния съставъ при
срѣднитѣ и специални училища (въ ново-
освободенитѣ земи и непълни), допълни-
теленъ кредитъ къмъ § 12 отъ бюджета
на сжщото министерство (3.202.984 л.) 200.000 „

„IV. Наемане помѣщения за сжщитѣ,
допълнителенъ кредитъ къмъ § 13 отъ бю-
джета на сжщото министерство (112.000 л.) 30.000 „

„V. Канцеларски потрѣби за сжщитѣ,
допълнителенъ кредитъ къмъ § 14 отъ бю-
джета на сжщото министерство (60.000 л.) 10.000 „

„VI. Отопление и освѣтление за сж-
щитѣ, допълнителенъ кредитъ къмъ § 15
отъ бюджета на сжщото министерство
(90.000 л.) 15.000 „

„VII. Купуване и поправяне мобили за
сжщитѣ, допълнителенъ кредитъ къмъ

§ 16 от бюджета на същото министерство (90.000 л.)

„VIII. Заплата на личния състав при инспекцията въ царството, допълнителен кредит към § 20 от бюджета на същото министерство (400.000 л.)

„IX. Наемане помещения за същият, допълнителен кредит към § 21 от бюджета на същото министерство (19.500 л.)

„X. Канцеларски потреби за същият, допълнителен кредит към § 22 от бюджета на същото министерство (22.000 л.)

„XI. Отопление и осветление за същият, допълнителен кредит към § 23 от бюджета на същото министерство (5.000 л.)

„XII. Купуване и поправяне мобили за същият, допълнителен кредит към § 24 от бюджета на същото министерство (4.000 л.)

„XIII. Заплата на личния състав при музикалното училище, допълнителен кредит към § 33 от бюджета на същото министерство (7.900 л. за четири месеца)

„XIV. Веществени разходи за същото, допълнителен кредит към § 34 от бюджета на същото министерство (2.100 л. за четири месеца)

„XV. Събиране, откупуване и прѣнасяне старини и пр., допълнителен кредит към § 56 от бюджета на същото министерство (24.000 л.)

„XVI. Запазване и поддържане старинитѣ, допълнителен кредит към § 57 от бюджета на същото министерство (12.000 л.)

„XVII. Купуване народни носии, паметници отъ вещевона култура и пр., допълнителен кредит към § 65 от бюджета на същото министерство (7.000 л.)

„XVIII. Пятни и дневни пари за командировки и пътни пари за прѣмѣстване, допълнителен кредит към § 92 от бюджета на същото министерство (50.000 л.)

„XIX. Връщане неправилно внесени суми въ съкровището по сключени бюджети, допълнителен кредит към § 98 от бюджета на същото министерство (6.000 л.)

XX. Стипендии, освѣн изброенитѣ въ бюджета за 1912 г., по правото, по музика и медицина, допълнителен кредит към § 103 на същото министерство (34.000 л.)

„XXI. Помощи на болни и останали безъ работа учители и служащи и пр., допълнителен кредит към § 104 от бюджета на същото министерство (6.000 л.)

„XXII. Помощи на бѣдни общини за поправка на училищни сгради, допълнителен кредит към § 107 от бюджета на същото министерство (6.000 л.)

„XXIII. Помощи на първоначални училища и прогимназии за учебни помагала и покънина, допълнителен кредит към § 108 от бюджета на същото министерство (7.000 л.)

„XXIV. За заплата на 2 помощници-счетоводители отъ 1 юлий до 31 декемврий 1913 г. по 3.000 л. годишно, допълнителен кредит към § 1 от бюджета на същото министерство

„Всичко по Министерството на народното просвѣщение

30.000 л.

50.000 „

10.000 „

8.000 „

5.000 „

6.000 „

12.000 „

8.000 „

6.000 „

3.000 „

5.000 „

10.000 „

54.000 „

26.000 „

6.000 „

6.000 „

3.000 „

1.500 „

1.504.500 л.

„По Министерството на финанситѣ.

„I. За заплата на персонала при централното управление отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., споредъ приложената таблица, допълнителен кредит към § 1 от бюджета на Министерството на финанситѣ

8.475 л.

„II. За заплата на персонала при държавнитѣ адвокатури отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., споредъ приложената таблица, допълнителен кредит към § 6 от бюджета на същото министерство

12.200 „

„III. За заплата на персонала при околийскитѣ финансови управления отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., споредъ приложената таблица, допълнителен кредит към § 9 от бюджета на същото министерство

68.780 „

„IV. За канцеларски разноси и пр., допълнителен кредит към § 10 от бюджета на същото министерство

2.500 „

„V. За заплата на персонала при митницитѣ отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., споредъ приложената таблица, допълнителен кредит към § 18 от бюджета на същото министерство

28.725 „

„VI. За заплата на персонала на бюро за реквизицията отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., споредъ приложената таблица, допълнителен кредит към буква а отъ закона, утвърденъ съ указъ № 13 отъ 26 мартъ т. г.

7.305 „

„VII. За описване и опрѣдѣяне данѣнитѣ: поземеленъ, сгради, занятие и воененъ въ новоосвободенитѣ земи (заплати, надници и вещевени разноси), допълнителен кредит към буква б отъ същия законъ

25.000 „

„VIII. За привеждане въ извѣстность недоборитѣ въ данѣнитѣ въ новитѣ земи, допълнителен кредит към буква в отъ същия законъ

10.000 „

„IX. За персоналъ и вещевени разноси по ликвидирание реквизицията, допълнителен кредит към буква г отъ същия законъ

5.000 „

„X. За откупуване разни прѣдмети въ новоосвободенитѣ земи за нуждитѣ на службата по държавнитѣ привилегии

100.000 „

„Всичко по Министерството на финанситѣ

267.985 л.

„По Министерството на правосъдието.

„А. Разходи по централното управление.

„I. За заплата на личния състав отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., споредъ обяснителната таблица 2.055 л. и за приравняване отъ 1 септемврий до 31 декемврий 1913 г. заплатитѣ на длъжностнитѣ лица по съдебното вѣдомство въ старитѣ прѣдѣли на царството (по § 1 отъ бюджета на Министерството на правосъдието за 1912 г.) съ ония, прѣдвидени въ закона, утвърденъ съ указъ № 46 отъ 10 априлий 1912 г. (чл. чл. 1 и 2) 1.625 л., допълнителен кредит към § 1 отъ бюджета на Министерството на правосъдието (151.740 л.)

3.680 л.

„Б. Разходи по съдебните учреждения.

„II. За заплати на личния съставъ при съдилищата и подвѣдомственитѣ имъ канцеларии въ новоосвободенитѣ земи отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., споредъ объяснителната таблица 362.760 л. и за приравняване отъ 1 септемврий до 31 декемврий 1913 г. заплатитѣ на длѣжностнитѣ лица по съдебното вѣдомство въ старитѣ прѣдѣли на царството (по § 5 отъ бюджета на Министерството на правосъдието за 1912 г.) съ ония, прѣдвидени въ закона, утвърденъ съ указъ № 46 отъ 10 априлий 1912 г. (чл. чл. 1 и 2) 45.675, 182.700 л., допълнителенъ кредитъ къмъ § 5 отъ бюджета на същото министерство (3.761.860 л.) 408.435 л.

„III. За заплати на извънплатни и допълнителни служащи въ новоосвободенитѣ земи, споредъ объяснителната таблица, допълнителенъ кредитъ къмъ § 6 отъ бюджета на същото министерство (180.000 л.) 31.600 „

„IV. За канцеларски разноси, пощенски, телеграфни, телефонни такси и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ § 7 отъ бюджета на същото министерство (72.000 л.) 12.000 „

„V. За отопление и освѣтление, допълнителенъ кредитъ къмъ § 8 отъ бюджета на същото министерство (60.000 л.) 15.000 „

„VI. За наемъ на помѣщения, приспособления на такива и обезщетение на поврѣди въ частни здания, допълнителенъ кредитъ къмъ § 9 отъ бюджета на същото министерство (290.000 л.) 51.000 „

„В. Разходи по окръжнитѣ затвори.

„VII. За заплати на личния съставъ, отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г. споредъ объяснителната таблица, допълнителенъ кредитъ къмъ § 10 отъ бюджета на същото министерство (177.000 л.) 16.260 л.

„VIII. За канцеларски разноси на самитѣ управления, допълнителенъ кредитъ къмъ § 11 отъ бюджета на същото министерство (2.800 л.) 900 „

„IX. За наемъ помѣщения и обезщетение за поврѣди въ частни здания, допълнителенъ кредитъ къмъ § 12 отъ бюджета на същото министерство (8.000 л.) 5.000 „

„X. За храна на затворниците, допълнителенъ кредитъ къмъ § 13 отъ бюджета на същото министерство (370.000 л.) 62.000 „

„XI. За купуване и поддържане: дрехи, легла, разна похѣщина, окови и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ § 14 отъ бюджета на същото министерство (180.000 л.) 90.000 „

„XII. За купуване орѣдия и материали за работа, възнаграждение и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ § 16 отъ бюджета на същото министерство (2.000 л.) 600 „

„Г. Общи вещевствени и др. разходи.

„XIII. За купуване мобили, каси, пишущи машини, литографии и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ § 13 отъ бюджета на същото министерство (65.000 л.) 80.000 л.

„XIV. За купуване книги за библиотеки, абониране списания и вѣстници и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ § 18 отъ бюджета на същото министерство (8.000 л.) 10.000 „

„XV. За печатане законопроекта, закони, сборници, регистри и пр., допъл-

нителенъ кредитъ къмъ § 19 отъ бюджета на същото министерство (145.000 л.) 40.000 л.

„XVI. За пѣтни и дневни пари за командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ § 20 отъ бюджета на същото министерство (60.000 л.) 36.000 „

„XVII. За пѣтни и дневни за съдебни заседатели и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ § 21 отъ бюджета на същото министерство (650.000 л.) 60.000 „

„XVIII. За формено облѣкло на разсѣлитѣ при министерството и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ § 22 отъ бюджета на същото министерство (35.000 л.) 11.000 „

„XIX. За непрѣдвидени разноси, включително разносикъ 2.093 л. по погребението на покойния д-ръ П. Данчовъ, бившъ министъръ и прѣдседателъ на Касаціонния съдъ, допълнителенъ кредитъ къмъ § 26 отъ бюджета на същото министерство (1.000 л.) 2.590 „

„Всичко по Министерството на правосъдието 936.565 л.

„По Министерството на войната.

„Отъ общитѣ суми по §§ 1 и 2 на бюджета на Министерството на войната да се плаща заплатата и разни добавѣни на офицеритѣ, лѣкаритѣ, аптекаритѣ, капелмайсторитѣ, чиновницитѣ и служащитѣ (§ 1) и заплата на офицерскитѣ кандидати и войницитѣ свѣрхсрочно и срочнослужащи и други долни чинове (§ 2), които ще съставляватъ личния съставъ на подлежащитѣ да се сформирова въ третото тримѣсечие нови части, управления и учреждения, както и на подлежащитѣ да бѣдатъ открити прѣзъ същото врѣме нови длѣжности въ съществующитѣ части, управления и учреждения, въ размѣри споредъ установенитѣ такива въ бюджета за съотвѣтствующитѣ части, управления и учреждения, въ размѣри споредъ установенитѣ такива въ бюджета за съотвѣтствующитѣ чинове и длѣжности въ съществующитѣ части, управления и учреждения, като щатова въ всички новооткрити длѣжности се установятъ съ постановления на Министерския съвѣтъ.

„По Министерството на търговията, промишлеността и труда.

„I. За наема на помѣщения за централното управление на министерството, допълнителенъ кредитъ къмъ § 5 отъ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда (38.000 л.) 2.800 л.

„II. За работници съ дневна заплата, на парче или по мѣра, допълнителенъ кредитъ къмъ § 58 отъ бюджета на същото министерство (1.180.000 л.) 420.000 „

„III. За доставяно разни машини, вентилатори, асансьори, помпи, релси и др., допълнителенъ кредитъ къмъ § 62 отъ бюджета на същото министерство (75.000 л.) 75.000 „

„IV. За изплащане каменнитѣ ваглища, употребени за отопляване персонала и работницитѣ въ мината „Перникъ“ и др., допълнителенъ кредитъ къмъ § 64 отъ бюджета на същото министерство (70.000 л.) 10.000 „

„V. За отчуждаване имоти, както и обезщетение на лицата, имотите на които сж пострадали от експлоатацията на мината „Перник“, допълнителен кредит към § 66 от бюджета на същото министерство (20.000 л.) 10.000 л.

„VI. За лѣкуване работници при мината „Перник“ и други болници и санаториуми, прѣвозъ на болни и др., допълнителен кредит към § 69 от бюджета на същото министерство (8.000 л.) 1.000 „

„VII. За купуване консомативни материали: хартия, мастило, мукави, картонъ и др., допълнителен кредит към § 89 от бюджета на същото министерство (450.000 л.) 100.000 „

„VIII. За помощъ отъ по 25.000 л. на търговско-индустриалнитѣ камари въ Варна и Бургазъ, за да имъ послужатъ за фондъ, съгласно чл. 117 отъ закона за борситѣ, споредъ който държавата отпуска на всѣка новоучрѣдена борса по единъ фондъ отъ 50.000 л., облъченъ въ държавни цѣнни книжа и оставенъ на хранение въ Българската народна банка 50.000 „

„IX. За заплатата отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г. на персонала при печатницата и занаятчийското училище въ Одринъ, споредъ приложената обяснителна таблица 6.680 „

„X. Канцеларски разноси, отопление, освѣтление, купуване и поправяне мобили и обдѣржане на зданието, поддържане училищнитѣ градини, опаковане и прѣнасяне разни нѣща, пощенски такси, облъкло на прислугата и пр. при същото училище 2.500 „

„XI. Храна, облъкло, обуща, бани, пране и всичко необходимо за живота на 50 пансионери при същото училище 10.000 „

„XII. За купуване учебни помагала, всѣкакъв видъ материали за работницитѣ при същото училище, както разноси по прѣнасянето имъ 1.200 „

„XIII. За консомативни материали за печатницата при занаятчийското училище въ Одринъ: книга, мастило, каналъ, терпентинъ, сода, четки, туткалъ, нишесте, петролей и пр. 4.000 „

„Всичко по Министерството на търговията, промишлеността и труда 693.180 л.

„По Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

„Допълнителни кредити.

„А. Земледѣлски институти въ Садово, Образцовъ-Чифликъ и Плѣвнѣ.

„I. За работници при фермитѣ и училищата, допълнителен кредит към § 9 отъ бюджета на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти (255.060 л.) 15.000 л.

„II. За мобили и покѣпнина на училищата и пансионитѣ при тѣхъ, каси, отопление и освѣтление на училищнитѣ здания и др., допълнителен кредит към § 12 отъ бюджета на същото министерство (29.000 л.) 10.000 „

„III. За храна на добитѣка, допълнителен кредит към § 15 отъ бюджета на същото министерство (42.000 л.) 8.000 „

„IV. За купуване и поправяне земледѣлски машини, мелници, кола и пр., допълнителен кредит към § 17 отъ бюджета на същото министерство (23.000 л.) 7.000 „

„V. За купуване работенъ добитѣкъ, сѣмена, дрѣвчета, лозови прѣчки, торъ и пр., допълнителен кредит към § 18 отъ бюджета на същото министерство (25.000 л.) 10.000 л.

„Б. Земледѣлски училища въ Татаръ-Пазарджикъ, Хасково, Айтосъ, Добричъ, Борушъ, Кнежа, Силистра, Шуменъ, Кюстендилъ и Видинъ.

„VI. За работници, допълнителен кредит към § 20 отъ бюджета на същото министерство (293.960 л.) 10.000 л.

„VII. За храна на добитѣка, допълнителен кредит към § 23 отъ бюджета на същото министерство (46.500 л.) 4.000 „

„В. Подвижни земледѣлски катедри.

„VIII. Личенъ съставъ: 19 техници по 2.520 л. годишна заплата = 11.970; тѣмъ пѣтти и дневни пари безотчетно по 600=5.700 л., допълнителен кредит към § 29 отъ бюджета на същото министерство (351.120 л.) 14.820 л.

„Г. Държавни лозови и овоцни разсадници.

„IX. За купуване сѣмена, дрѣвчета, торъ, лози, колци и пр., допълнителен кредит към § 45 отъ бюджета на същото министерство (110.000 л.) 10.000 л.

„Д. Държавни заводи за добитѣкъ и складове за жрѣбци.

„X. За работници, допълнителен кредит към § 46 отъ бюджета на същото министерство (397.800 л.) 25.000 л.

„XI. За купуване и поправяне земледѣлски орджия и машини, бензинъ и пр., допълнителен кредит към § 51 отъ бюджета на същото министерство (50.000 л.) 30.000 „

„XII. За купуване храна отъ държавнитѣ чифлици и пазара за добитѣка на заводитѣ и складовѣ за жрѣбци и пр., допълнителен кредит към § 52 отъ бюджета на същото министерство (450.000 л.) 25.000 „

„XIII. За купуване плѣмененъ и мѣстенъ добитѣкъ за държавнитѣ заводи и складове и пр., допълнителен кредит към § 59 отъ бюджета на същото министерство (45.000 л.) 150.000 „

„Е. Общи вещевствени разходи на учрѣжденията по земледѣлието.

„XIV. За поправки и приспособления на съществуващитѣ стопански здания и за малки стопански нови постройки, допълнителен кредит към § 69 отъ бюджета на същото министерство (5.000 л.) 45.000 л.

„XV. Доставка добитѣкъ за раздаване въ условна собственост на скотовѣдски, млѣкарски, земледѣлски дружества и монастирски земледѣлски стопанства и пр., допълнителен кредит към § 72 отъ бюджета на същото министерство (6.000 л.) 44.000 „

„Ж. В о д и.

„XVI. За врѣмененъ персоналъ: волнонаемни работници, фигуранти, лодкари, колари и др. по изучаванията и постройки на каналитѣ, рѣкитѣ и блатата съ телитѣ на водитѣ (лимниметри, дивермѣсечна или дневна заплата или на

парче и за възнаграждение за наблюда-
соари и др.), допълнителен кредит
къмъ § 109 отъ бюджета на сѣщото ми-
нистерство (40.000 л.) 5.000 л.

„XVII. За канцеларски разходи, пе-
чатане книги, бланки, публикации, ото-
пление, освѣтление и пр., допълнителен
кредитъ къмъ § 110 отъ бюджета на сѣ-
щото министерство (20.000 л.) 1.000 „

„XVIII. Наемане помѣщения, допъл-
нителен кредитъ къмъ § 111 отъ бю-
джета на сѣщото министерство (7.000 л.) 2.500 „

„З. Централна метеорологическа станция.

„XIX. Личенъ съставъ:

„1 асистентъ годишно по 3.900=975 л.

„1 прѣсмѣтатъ „ „ 1.800=450 „

„1 „ „ „ 1.560=390 „

„1 „ „ „ 1.440=360 „

„Възнаграждение на заведващитъ и
наблюдателитъ при метеорологическитъ
и дъждомѣрни станции — 1.550 л., до-
пълнителен кредитъ къмъ § 113 отъ бю-
джета на сѣщото министерство (48.820 л.) 3.725 л.

„XX. За веществени разходи: обзаве-
ждане новитъ станции съ инструменти и
други веществени принадлежности, до-
пълнителен кредитъ къмъ § 116 отъ бю-
джета на сѣщото министерство (3.400 л.) 3.400 „

„XXI. Стипендии за слѣждане въ
висши учебни заведения въ странство
по земледѣлието и отраслитъ му, по
културното инженерство, горското дѣло
и ветеринарството, училищни такси за
учебнитъ 1912/1913 и 1913/1914 г. и пр.,
за 4 мѣсеца на 1913 г., допълнителен
кредитъ къмъ § 125 отъ бюджета на
сѣщото министерство (55.000 л.) 15.000 „

„Всичко допълнителни кредити 438.445 л.

„Нови кредити.

„И. Комисия за прѣселване.

„XXII. Комисия за прѣселване на-
селението, персоналъ по шатъ, утвър-
денъ отъ Министерския съветъ 20.000 л.

„XXIII. За канцеларски потребности, пу-
бликации, книги, вѣстници и списания,
наемане помѣщения, печатане книга и
за други дребни разходи на комисията
за прѣселване на населението 10.000 „

„К. В о д и.

„XXIV. За диверсоари, лимниметри,
репери, километражни и гранични ка-
мѣни, инструменти и за изучаване и из-
мѣрване воднитъ течения, палатки, ма-
териали по постройкитъ, разходи по
доставката имъ и за врѣмenni работници
по изучаванията 4.000 „

„Всичко нови кредити 34.000 л.

„Допълнителни кредити по бюджета за новоосво-
денитъ земи.

„Л. Земледѣлие и отраслитъ му.

„XXV. Личенъ съставъ отъ 1 юлий до
30 септемврий 1913 г. (вижъ объясни-
телната таблица), допълнителен кредитъ
къмъ § 1 отъ бюджета за новоосвободен-
итъ земи по сѣщото министерство
(74.060 л. за цѣлата година) 10.800 л.

„М. Държавни имоти.

„XXVI. За пазачи, работници и слу-
жащи по издирване, пазене и експлоати-

ране държавнитъ имоти съ мѣсечна или
дневна заплата, допълнителен кредитъ
къмъ § 6 отъ бюджета за новоосвободен-
итъ земи по сѣщото министерство
(30.000 л.) 5.000 л.

„Всичко допълнителни кредити по
бюджета за новоосвободенитъ земи 15.800 л.

„Нови кредити за новоосвободенитъ земи.

„Н. Земледѣлие и отраслитъ му.

„XXVII. Личенъ съставъ отъ 1 юлий до
30 септемврий 1913 г. (вижъ объясни-
телната таблица) 26.635 л.

„XXVIII. За канцеларски потреби,
наемъ помѣщения и други разходи на
районнитъ инспектори по земледѣлието,
агрономитъ и земледѣлскитъ админи-
стратори 5.000 „

„XXIX. За веществени разходи на
агрономитъ, подобни на прѣдвиденитъ
въ §§ 31 и 32 отъ редовния бюджетъ
за 1913 г. 4.000 „

„XXX. Поддържане сѣществувачитъ
земледѣлски училища и за откриване
нови такива, персоналъ по шатъ, какъто
е прѣдвиденъ за земледѣлскитъ училища
въ § 20 по редовния бюджетъ за 1913 г.
и за работници 15.000 „

„XXXI. Учебни пособия, инвентаръ, до-
битъкъ, храна на сѣщия и други веще-
ствени разходи на земледѣлскитъ учи-
лища 10.000 „

„XXXII. За инвентаръ, ограждане зе-
митъ, добитъкъ, храна на сѣщия и други
веществени разходи на опитнитъ полета 10.000 „

„XXXIII. За веществени разходи на
складоветъ за жрѣбци подобни на прѣд-
виденитъ въ §§ 47—58 по редовния бю-
джетъ за 1913 г. 100.000 „

„XXXIV. За доставяне разплодници
за складоветъ за жрѣбци 40.000 „

„XXXV. За доставяне сѣмена отъ
крѣмни и други растения за раздаване
безплатно и съ намалена цѣна на селски
стопани 70.000 „

„О. Г о р и.

„XXXVI. Личенъ съставъ отъ 1 юлий
до 30 септемврий 1913 г. (вижъ объясни-
телната таблица) 38.730 л.

„XXXVII. За възнаграждение на коми-
сията, назначена съ заповѣдь № 218 отъ
27 априлий 1913 г. по изучаване нѣкои
правно-финансови въпроси въ областъта
на горското стопанство 3.164 „

„П. Ветеринарство.

„XXXVIII. Личенъ съставъ отъ 1 юлий
до 30 септемврий 1913 г. (вижъ объясни-
телната таблица) 31.800 л.

„XXXIX. За канцеларски потреби 2.500 „

„XL. За печатане книга 1.000 „

„XLI. Наемане помѣщения 1.500 „

„XLII. Обезпечение за убитъ болонъ
добитъкъ, унищожени вещи и прина-
длежности, заразени отъ разни прилѣп-
чиви и неизлѣчими болести 2.000 „

Тукъ се прибавя една нова глава по искането на
г. министра на земледѣлието, въ съгласие съ г. ми-
нистра на финанситъ, нови кредити по водитъ.
именно, както слѣдва: (Чете)

„Личенъ съставъ (вижъ объяснителната
таблица) 8.625 л.

„За канцеларски потреби, печатане
книги, бланки, публикации, отопление,

освѣтление, телеграми и пратки, купуване и поправяне мобили, обѣкло и оружје на разсилнитѣ, куриеритѣ, коларитѣ, вододѣлителитѣ, принадлежности за литография, разноси за прѣвозжане на суми въ странство и разлика въ курса отъ чуждитѣ монети, купуване книги, списания, вѣстници и пр.

1.250 л.

„Наемане помѣщения

1.000 „

„Врѣмененъ персоналъ: волнонаемни работници, фигуранти, лодкари, колари и др. по изучаването и постройкитѣ на каналитѣ, рѣкитѣ и блатата, съ мѣсечна или дневна заплата или на парче, и за възнаграждение на наблюдателитѣ по водитѣ (лемниметри, диверсоари и др.)

2.500 „

„Всичко нови кредити за новоосвободенитѣ земи

372.704 л.

„Всичко по Министерството на земледѣлнето и държавнитѣ имоти

860.949 л.

„По Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството.

„I. За наемане помѣщения, допълнителенъ кредитъ къмъ § 5 отъ бюджета на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството

11.100 л.

„II. За заплата на единъ машинистъ-монтѣоръ отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г. съ годишна заплата 3.600 л., допълнителенъ кредитъ къмъ § 6 отъ бюджета на сѣщото министерство

900 „

„III. Къмъ текста на § 12 отъ бюджета на сѣщото министерство да се прибави: „направа на кантонерски домове по готовитѣ пѣтища и тия въ постройка“.

„IV. Обяснителната таблица къмъ § 13 отъ бюджета на сѣщото министерство се измѣня както слѣдва:

„А. За желѣзни конструкции на мостове, на които каменнитѣ устои и стѣлбове сѣ готови.

„1. Мостове при км. 7+300, 10+228 и 13+649 по шосето Ямболъ—Къзълъ-Агачъ;

„2. Мостъ при км. 7+430 по шосето Кюстендилъ—Радомиръ;

„3. Мостоветѣ при км. 13+700 по шосето Бѣлоградчикъ—Фердинандъ и при км. 20+995 по шосето Бѣлоградчикъ—Чупрене;

„4. Мостъ при км. 50+30 по шосето Орѣхово—Червенъ-бръгъ;

„5. Мостоветѣ при км. 43+614 по шосето Пловдивъ—Калоферъ, при км. 6+302 по шосето Пловдивъ—Хисаръ, при км. 43+500 по шосето Пазарджикъ—Чепино, при км. 54+735 по шосето Пловдивъ—Пещера;

„6. Мостъ надъ р. Панега по шосето Червенъ-бръгъ—Чомаковци;

„7. Мостоветѣ при км. 24+518 и 31+039 по шосето София—Плѣвенъ и при км. 5 по шосето Царибродъ—Трънъ;

„8. Мостъ по шосето София—Царибродъ при км. 62+273;

„9. Мостъ по шосето Трънъ—Брѣзникъ при км. 5+000.

„Б. Направа на шосета и мостове съ принадлежноститѣ имъ.

„1. Шосе Карнобатъ—Мокренъ, между км. 4+200—5+077, и единъ мостъ надъ р. Азмакъ при км. 4+424 по сѣщото шосе;

„2. Направа устои и желѣзна конструкция при км. 0+915 по шосето Провадия—гара-Провадия;

„3. Сѣщо при км. 14+450 по шосето Враца—Мездра—Орхание;

„4. Сѣщо при км. 6+488 по шосето Кюстендилъ—Радомиръ;

„5. Сѣщо при км. 48+775 по шосето Пловдивъ—Карлово и при км. 39+750 по шосето Пловдивъ—Хисаръ;

„6. Направа частъ отъ шосето Тетевенъ—Витски мостъ—Малка-Брѣстница—Луковитъ;

„7. Сѣщо между км. 75+800—80+700 по шосето Русе—Тутраканъ—Силистра;

„8. Направа искусствениитѣ съоружения по шосето Казанлъкъ—Брѣзово, между км. 17—26+420, и частъ отъ шосето Стара-Загора—Сливенъ, между км. 12+600—14+600;

„9. Направа мостчетата при км. 51—64 по шосето Свищовъ—Севлиево, мостъ на р. Крапецъ по шосето Севлиево—Ловечъ, направа устоитѣ на моста при с. Българени по шосето Свищовъ—Плѣвенъ;

„10. Направа мостъ на км. 49 по шосето София—Самоковъ и пр.

„V. Текстътъ на § 15 отъ бюджета на сѣщото министерство се измѣня както слѣдва: „Купуване и поправяне разни геодезически инструменти по службата на мостове и шосета (ролетки, масщабни линии, пергели и пр.), ваянци, сонди и уреди за изпитателната станция за строителни материали; за купуване трошачки на чакълъ и желѣзни вили; откупуване и наемане кариери и пр.“

„VI. Обяснителната таблица къмъ § 19 отъ бюджета на сѣщото министерство се допълня както слѣдва:

„11. Довършване зданието за интернатъ въ Кюстендилъ (150.000 л.)

„12. Довършване интерната въ гр. Шуменъ (130.000 л.)

„13. Довършване новата постройка за магазина при Пловдивската митница (30.000 л.)

„VII. Текстътъ на § 23 се измѣня както слѣдва: „Помощъ за построяване храма „Св. Александъръ Невски“ (500.000 л.) и санаториума „Фердинандъ I“ (50.000 л.) и се разрѣшава допълнителенъ кредитъ къмъ сѣщия параграфъ.

50.000 л.

„VIII. Къмъ текста на § 26 отъ бюджета на сѣщото министерство да се прибави въ края: „и за поддържане държавния автомобилъ на министерството (горивенъ и смазоченъ материалъ, поправки, гуми, разни резервни части и други)“. А въ забѣлѣжката къмъ този параграфъ да се прибави въ края: „както и за купуване годишни карти за пѣтуване по Българскитѣ държавни желѣзници“.

„IX. За заплата на персоналъ отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., споредъ приложената таблица, допълнителенъ кредитъ къмъ § 1 отъ бюджета за новоосвободенитѣ земи по сѣщото министерство (3.019.526 л. за цѣлата година)

41.415 „

„X. За купуване колици, реперни камъни и други необходимости по плано-снимането

5.000 „

„XI. Въ края на текста къмъ § 7 отъ бюджета за новоосвободенитѣ земи (342.858 л. за годината) да се прибави:

„и за доизкарване недовършените държавни здания“.

„Всичко по Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството 108.415 л.

„По Министерството на железниците, пощите и телеграфите.“

„Главна дирекция на железниците и пристанищата.

„I. За купуване, прѣвозъ и мито на инвентарни прѣдмети и пр., допълнителен кредитъ къмъ § 2 отъ бюджета на Министерството на железниците, пощите и телеграфите (20.000 л.) 20.000 л.

„II. Формено облѣкло на стрѣлочниците, спирачите, раздавачите на извѣстия и пр., допълнителен кредитъ къмъ § 10 отъ бюджета на сѣщото министерство (52.500 л.) 20.000 „

„III. Купуване телеграфни материали, телеграфни стѣлбове, апарати и пр., допълнителен кредитъ къмъ § 11 отъ бюджета на сѣщото министерство (60.000 л.) 10.000 „

„IV. Километрическо възнаграждение и за прѣнощуване на прѣвозния персоналъ по движението, допълнителен кредитъ къмъ § 12 отъ бюджета на сѣщото министерство (315.000 л.) 15.000 „

„V. Въгленари и работници по товаряне и разтоваряне разни материали, допълнителен кредитъ къмъ § 17 отъ бюджета на сѣщото министерство (110.000 л.) 41.000 „

„VI. Волнонаемни работници съ надница и на парче за поддържане желѣзнопѣтни линии, допълнителен кредитъ къмъ § 19 отъ бюджета на сѣщото министерство (1.790.000 л.) 150.000 „

„VII. За доставяне строителенъ материалъ за поправката, прѣправката и поддържането: мостоветъ, укрѣпителните и землени работи и тунелите и пр., допълнителен кредитъ къмъ § 25 отъ бюджета на сѣщото министерство (130.000 л.) 100.000 „

„VIII. За работници при желѣзнопѣтните работилници и депа, допълнителен кредитъ къмъ § 28 отъ бюджета на сѣщото министерство (1.587.000 л.) 250.000 „

„IX. Купуване сѣчивни и др. машини, сѣчва и инструменти за работилниците, депата и пр., допълнителен кредитъ къмъ § 29 отъ бюджета на сѣщото министерство (165.000 л.) 100.000 „

„X. Купуване на разни материали и резервни части, нужни за поддържането и поправката на подвижния материалъ и пр., допълнителен кредитъ къмъ § 30 отъ бюджета на сѣщото министерство (800.000 л.) 250.000 „

„XI. Километрически и икономически премии и прѣнощувания на тракционния персоналъ и работниците отъ работилниците и депата, допълнителен кредитъ къмъ § 31 отъ бюджета на сѣщото министерство (420.000 л.) 80.000 „

„XII. Купуване, прѣвозъ и мито на въглища, дърва, коксъ и пр., допълнителен кредитъ къмъ § 32 отъ бюджета на сѣщото министерство (3.200.000 л.) 800.000 „

„XIII. Купуване, прѣвозъ и мито на писмени принадлежности и чертежнишки материали, допълнителен кредитъ къмъ § 35 отъ бюджета на сѣщото министерство (50.000 л.) 10.000 „

„XIV. Купуване, прѣвозъ и мито на тѣкарства, прѣвѣзоченъ материалъ и

пр., допълнителен кредитъ къмъ § 37 отъ бюджета на сѣщото министерство (51.000 л.) 9.000 л.

„XV. За купуване телеграфни материали и стѣлбове, апарати и принадлежности имъ, часовникарски материали и резервни части, допълнителен кредитъ къмъ § 4 отъ бюджета за новоосвободените земи по сѣщото министерство (36.364 л. годишно) 60.000 л.

„XVI. Доставяне строителенъ материалъ за поправяне зданията, пероните и пр., допълнителен кредитъ къмъ § 12 отъ бюджета за новоосвободените земи по сѣщото министерство (137.142 л. годишно) 40.000 „

„XVII. Пѣтни и дневни пари, допълнителен кредитъ къмъ § 23 отъ бюджета за новоосвободените земи по сѣщото министерство (102.897 л. годишно) 40.000 „

„XVIII. Формено облѣкло на локомотивните и вагонни чистачи и сини блузи, панталони и фуражки на вагонпазачите, локомотивните и вагонни чистачи, пощните подкладвачи, промивалчиците, въгленарите и работниците, които изпълняватъ нѣкои отъ горните длѣжности 40.000 „

„XIX. За връщане на прѣдприемачите неправилно събраните отъ тѣхъ и внесени въ сѣкровището глоби до 1912 г. включително 62.000 „

„XX. Формено облѣкло на стрѣлочници, спирачи, раздавачи на извѣстия, прѣносвачи, нощни пазачи, вратари, телеграфни надзорници, ламписти тепекеджии, ламписти чистачи и лаборанти 30.000 „

„XXI. За купуване за поддържането: сѣчва и инструменти, дрезни и вагонетки, помпи и водопроводни трѣби и части за горните 40.000 „

„XXII. За купуване дървени и металчески траверси 450.000 „

„XXIII. За доставка обръщателенъ мостъ при Кулели-Бургазъ 30.000 „

„XXIV. За формено облѣкло на кантонерите и разсилните 10.000 „

„XXV. Отопление и освѣтление пристанищните управления и фароветъ 1.000 „

„XXVI. Формено облѣкло на моряците, пазачите на фароветъ и разсилните 1.500 „

„XXVII. Поддържане пристанищните съорѣжения 2.500 „

Въобще, до параграфъ XXIV, параграфите оставатъ безъ никакво измѣнение тѣй, както съ прѣдставени въ законопроекта съ пълните суми, както съ за шестъ мѣсеца, но докладвани само за три мѣсеца. Параграфъ XXV е намаленъ само за три мѣсеца, вмѣсто 2.000 л. ставатъ 1.000 л.

По прѣдложение на г. министра на железниците и въ съгласие съ г. министра на финансите, слѣдъ параграфъ XXVII комисията прибави параграфъ XXVIII, съ една сума отъ 500.000 л. за поправка и пристройка на разрушените отъ землетресението здания при желѣзнопѣтните станции, както и за напрана на нови здания и врѣмenni бараки при сѣщите станции, вмѣсто разрушените.

„Всичко по Главната дирекция на железниците и пристанищата 3.162.000 л.

„Главна дирекция на пощите, телеграфите и телефоните.

„I. За заплата на личния съставъ при главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните отъ 1 юлий до 30 септември 1913 г., споредъ приложената

обяснителна таблица — 22.815 л., повишение заплата на чиновниците и служащите при дирекцията, съгласно чл. 319 от закона за пощите, телеграфите и телефоните — 2.000 л. и за увеличение заплата с 5% на сжщите, които сж прослужили непрѣкъснато отъ послѣдното имъ повишение 5 години въ единъ и сжщъ класъ или разредъ, а за безкласнитъ и безразреднитъ сж една и сжща заплата, съгласно алинея втора на чл. 319 отъ горѣцитирания законъ — 1.000 л., допълнителенъ кредитъ къмъ § 55 отъ бюджета на Министерството на желѣзниците, пощите и телеграфите (431.500 л.)

25.815 л.

„II. За заплата на личния съставъ при станциите и подвижните писалища отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., споредъ приложената объяснителна таблица — 66.030 л.; за заплата на персонала на междуселската поща въ цѣлото царство, съгласно съответната забѣлѣжка въ бюджета — 52.080 л. (2.080 л. за старитъ прѣдѣли и 50.000 л. за новоосвободенитъ земи); за повишение заплатата на чиновниците и служащите при станциите и подвижните писалища въ цѣлото царство, съгласно чл. 319 отъ закона за пощите, телеграфите и телефоните — 28.000 л. и за увеличение заплатата с 5% на сжщите, които сж прослужили непрѣкъснато отъ послѣдното имъ повишение 5 години въ единъ и сжщъ класъ или разредъ, а за безкласнитъ и безразреднитъ сж една и сжща заплата, съгласно алинея втора на чл. 319 отъ горѣцитирания законъ — 2.000 л., допълнителенъ кредитъ къмъ § 64 отъ бюджета на сжщото министерство (3.965.760 л.)

148.110 „

„III. За поддържане склада, амбалиране и прѣнасяне книжа и материяли, допълнителенъ кредитъ къмъ § 60 отъ бюджета на сжщото министерство (4.000 л.)

2.000 „

„IV. За възнаграждение на учениците при главната дирекция и при телеграфо-поченските и телефонни станции, допълнителенъ кредитъ къмъ § 65 отъ бюджета на сжщото министерство (50.000 л.)

10.000 „

„V. За наемъ на помѣщения на станциите и управлението на подвижните поченски писалища, допълнителенъ кредитъ къмъ § 70 отъ бюджета на сжщото министерство (160.000 л.)

20.000 „

„VI. За изплащане на иностранный поченски и телеграфни администрации транзититъ и крайни такси отъ размѣнената поченска, телеграфна и телефонна кореспонденция съ иностранный държави, допълнителенъ кредитъ къмъ § 72 отъ бюджета на сжщото министерство (250.000 л.)

300.000 „

„VII. За прѣнасяне на пощата по сухопътнитъ поченски трактове, по паракодитъ, по желѣзницитъ, съ експреса и отъ вагонитъ до гарата и обратно, допълнителенъ кредитъ къмъ § 74 отъ бюджета на сжщото министерство (320.000 л.)

25.000 „

„VIII. За възнаграждение съ дневна заплата най-много до 3 л. на врѣмenni служащи и за врѣменно наети лица, замѣстници на раздавачитъ и междуселскитъ куриери въ цѣлото царство, допълнителенъ кредитъ къмъ § 87 отъ бюджета на сжщото министерство (60.000 л.)

10.000 „

„IX. За заплата на личния съставъ при телеграфо-поченските и телефонни станции и подвижните поченски писалища, отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., споредъ приложената объяснителна таблица, допълнителенъ кредитъ къмъ § 1 отъ бюджета за новоосвободенитъ земи къмъ сжщото министерство (714.000 л. годишно)

135.825 л.

„X. За възнаграждение на учениците-стипендианти при телеграфо-поченските и телефонни станции, допълнителенъ кредитъ къмъ § 2 отъ бюджета за новоосвободенитъ земи къмъ сжщото министерство (120.000 л. годишно)

7.500 „

„XI. За прѣнасяне на пощата по сухопътнитъ поченски трактове, съ паракодитъ, по желѣзницитъ и отъ вагонитъ до гаритъ и обратно, допълнителенъ кредитъ къмъ § 8 отъ бюджета за новоосвободенитъ земи къмъ сжщото министерство (80.000 л. годишно)

15.000 „

„XII. За пътни и дневни пари на длѣжностни и частни лица за командировката имъ по служебни работи на частнитъ лица по опрѣдѣляне отъ Министерския съветъ, допълнителенъ кредитъ къмъ § 11 отъ бюджета за новоосвободенитъ земи къмъ сжщото министерство (60.000 л. годишно)

120.000 „

Тукъ вмѣсто 100.000 л. се прибавятъ 120.000 л., понеже г. министърътъ настоява, че съ тая сума не може да изплати всички смѣтки. (Чете)

„XIII. За купуване телеграфо-поченски и телефонни прѣдмети и материяли, нужни за постройката и поддържането на сжществующитъ линии, за рѣчна работа, прѣвозъ на материялитъ, мито, данъци и др., както и за поправка на телеграфо-поченски и телефонни прѣдмети, допълнителенъ кредитъ къмъ § 12 отъ бюджета за новоосвободенитъ земи къмъ сжщото министерство (600.000 л. годишно)

70.000 л.

„Всичко по Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните

889.250 л.

„А всичко по Министерството на желѣзницитъ, пощите и телеграфите

4.051.250 л.

„А всичко по министерствата

13.571.294 л.

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата г. Киро Пановъ.

К. Пановъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не бѣхъ извѣстенъ досега, че камарата ще засѣдава и едва днесъ, на 26, като пристигнахъ, се научихъ, че на дневенъ редъ е поставенъ законътъ за бюджета. Като прѣгледахъ този законъ, азъ намѣрихъ извѣстно увеличение въ заплатитъ на нѣкои чиновници и взехъ думата, за да кажа нѣщо по този въпросъ.

Извѣстно ви е, че миналата година ние гласувахме законъ за щатъ на чиновниците по Министерството на правосъдието; тамъ бѣха направени увеличения на заплатитъ на сждинитъ и на чиновниците по сждебното вѣдомство. Слѣдъ това настѣпиха сждебносни врѣмена за нашето отечество и ние не можахме да гласуваме редовния бюджетъ за царството за 1913 г., а на два пъти бѣхме свикани да гласуваме по $\frac{3}{12}$ отъ бюджета. При гласуването на тѣзи $\frac{3}{12}$ ние гласувахме сжщитъ заплати за сждинитъ и другитъ чиновници, каквито бѣха миналата година. Дадохме пълномощие на Министерския съветъ да остави на служба чиновниците, които сж потребни за правилното функциониране на държавата, и възъ ос-

нова на това г. министърът на правосъдието остави ония съдии, които сж свободни от военна служба, а тѣзи, които не сж свободни, отидоха да се биятъ противъ врага на нашето отечество, да защищаватъ нашата татковина. Та, казвамъ, тѣзи съдии, които отидоха да се биятъ, получаватъ $\frac{1}{2}$ отъ заплатата си, а пъкъ другитѣ, останали тукъ, получаватъ пълни заплати. Работата, както знаете, почти никаква не се върши въ сѣдилищата; има сѣдилища, въ които въ мѣсеца се разглеждатъ едва 2—3 дѣла, има сѣдии, които само се разхождатъ, защото нѣматъ работа. Наистина, ние съ законъ сме гласували и тѣ иматъ право да получаватъ по-голяма заплата, ние не имъ го отказваме; но, като имаме прѣдъ видъ, че днесъ нашиятъ въоръженъ народъ се бие на бойното поле и жени и дѣца протегатъ ръка за помощи и когато имаме прѣдъ видъ, че и адвокатътъ и търговецътъ нищо не печелятъ, азъ мисля, не е сега врѣмето да увеличаваме заплатитѣ на нѣкои чиновници, било тѣ съдии или други.

Та, ще моля народното прѣдставителство да се съгласи, щото заплатитѣ на съдитѣ да останатъ такива, каквито сж били по-рано. Сжщо и на другитѣ чиновници, на които заплатитѣ сж увеличени сега, да си останатъ сжщитѣ. Моля г. министра на правосъдието да се съгласи съ това мое прѣдложение, което, азъ мисля, че е достатъчно справедливо и че въ тѣзи сѣдбосни моменти всѣки би трѣбвало да принесе известна жертва въ полза на отечеството; защото всички виждате, че $\frac{1}{10}$ отъ нашето население се намира въ бѣдствие и почти всѣки е поизпразнилъ кесията си. Тѣй че, сѣдитѣ засега нека получаватъ по-малки заплати, а когато се подобри положението, азъ ще бѣда напълно съгласенъ да имъ се даде заплата по закона за щата на чиновницитѣ, защото и азъ съмъ отъ ония, които сж вдигнали ръка за този законъ.

Това е, което имахъ да кажа.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата г. министърът на правосъдието.

Министъръ П. Абрашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако прѣгледате бюджета, вие ще видите, че увеличението, за което говори г. Пановъ, е само за м. септемврий, и ако се прави увеличение на заплатитѣ на сѣдитѣ, то се прави не по бюджета, а по силата на единъ законъ, който вие сте гласували и съ изпълнението на който съмъ натоваренъ азъ. Не съмъ направилъ нищо друго, освѣнъ да се съобразя съ закона, и сега, понеже въ този бюджетъ се прѣдвждатъ кредити и за сѣдитѣ, които ще бѣдатъ назначени въ новоосвободенитѣ земи, нѣма съмнѣние, че азъ трѣбваше да помисля за положението имъ и за приложението на закона. Но като имахъ прѣдъ видъ тъкмо туй, което каза г. Пановъ, че има много отъ сѣдитѣ, които се намиратъ подъ знамената и особено положение на страната, съ съгласието на г. министра на финанситѣ и Министерския съвѣтъ, приехъ да се захване заплащането на заплатитѣ по новия законъ отъ септемврий мѣсецъ, до което врѣме смѣтахме, че вече ще бѣде демобилизирана армията и че ще се започне нормално работата въ сѣдилищата. Освѣнъ това, имахъ прѣдъ видъ и слѣдующето нѣщо, че за нареджане персонала въ новоосвободенитѣ земи, ако не прѣдвидимъ заплати такива, каквито прѣдвжда законътъ, ние ще се намѣримъ въ мъжността за комплектуване на сѣдийския персоналъ. Имаме доста загуби отъ сѣдии. Ако се оставятъ старитѣ заплати за отъ септемврий пататъкъ, боя се, че не ще можемъ да попълнимъ недостига, защото особенитѣ условия, въ които ще се намѣри нашето отечество, слѣдъ като се демобилизира, ще позволятъ на мнозина сѣдии да напуснатъ сѣдийската кариера

и да станатъ адвокати, защото тѣй по-добръ ще прѣминаватъ, отколкото ако станатъ сѣдии.

Но тѣзи съображения, азъ мисля, че о умѣстно да се приеме параграфътъ тѣй, както е приетъ отъ комисията. Не се касае за заплати сега, касае се за отъ септемврий мѣсецъ само пататъкъ.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Г. г. народни прѣдставители! Комисията се занима и съ този въпросъ, защото бѣ повдигнатъ отъ единъ отъ нейнитѣ членове. Тя счете, че ще бѣде недостойно за камарата и народа да манифестира днесъ съ неприлагането на единъ законъ, приетъ прѣди една година, неприлагане поне слѣдъ като се свършатъ, тѣй да се каже, ненормалнитѣ врѣмена, именно, къмъ 1 септемврий. Счете, че това не бива да го правимъ. И тѣй като сега нѣмаме въпросъ да увеличаваме заплатитѣ, а да се приложи законътъ, считамъ, че този законъ трѣбва да се приложи и комисията напълно прие прокараното въ законопроекта положение.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: (Къмъ Панова) Поддържате ли си Вашето прѣдложение?

Н. Пановъ: Заплатитѣ да си останатъ, каквито сж били гласувани по-рано.

Моля да се тури на гласуване първо това мое прѣдложение.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: По-добръ да си направите писмено прѣдложението.

Н. Пановъ: Мисля, че може и не писмено.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Ще бѣде по-правилно да с писмено. Така е споредъ правилника. Когато се измѣнява известенъ членъ съ една поправка, прѣдложението трѣбва да се направи писмено.

Има думата г. Стефанъ Дрънковъ.

С. Дрънковъ: Г. г. народни прѣдставители! Ставамъ да се присѣдиня къмъ мнѣнието на г. Панова, защото ние сега не гласуваме единъ редовенъ бюджетъ при нормални врѣмена, кждѣто да станатъ дебати. Дѣйствително, има законъ и г. министърът на правосъдието е правъ като казва, че трѣбва да се държи о закона, че трѣбва да го изпълнява и затова е внесълъ това увеличение въ заплатитѣ на сѣдитѣ, което е за единъ мѣсецъ; обаче, камарата сега сжщо гласува единъ законъ, съ който можемъ да отмѣнимъ прилагането на оня законъ. И азъ мисля, че по-мѣдро и по-удобно е, понеже само тамъ се кача отъ нашия държавенъ и общественъ животъ, само тази струна—за сѣдитѣ, да оставимъ прилагането на закона за сѣдитѣ, който приехме миналата година, да остане когато ще гласуваме новъ бюджетъ отъ началото на годината и когато ще правимъ дебати по бюджета. Вмѣсто да правимъ критика, по-удобно, по-практично и по-мѣдро е да се спремъ на стария законъ, защото този законъ отмѣнява врѣменно закона за сѣдитѣ. Тѣй че, нѣма да нарушимъ никакъвъ законъ и освобождаваме г. министра на правосъдието да не е виновенъ, че не го е приложилъ веднага.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Понеже г. Пановъ не е прѣдставилъ поправка писмено, ще гласуваме чл. 4 тѣй, както е докладванъ отъ г. докладчика.

Н. Пановъ: Мисля, че може да се направи и устно прѣдложение.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Които г. г. народни прѣдставители, приематъ члена тѣй, както

се чете сега отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Чл. 4 става чл. 5. (Чете)

„Чл. 5. Разходитъ по чл. 4 да се покрятъ отъ редовнитъ приходи по бюджета за 1913 г. и да се отнесатъ къмъ сжщия бюджетъ, като се слѣятъ съ кредититъ по съответнитъ тѣмъ параграфи.“

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 5 така, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Чл. 5 става чл. 6. (Чете)

„Чл. 6. Разрѣшава се на министритъ да събиратъ приходитъ за 1913 г. въз основа на сжществуващитъ закони и правилници.“

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ този членъ, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Чл. 6 става чл. 7. (Чете)

„Чл. 7. Разрѣшава се на министра на желѣзницитъ и телеграфитъ кредитъ по извънредния бюджетъ на царството на сума 2.118.000 л. за слѣднитъ нужди:

„По Главната дирекция за постройкитъ на желѣзницитъ и пристанищата.

„I. За изучаване нови желѣзнопътни линии, а именно: а) Радомиръ—Дупница—Бараково по долината на р. Струма до Демиръ-Хисаръ и б) Ямболъ—Къзълъ-Агачъ—Малкоцъ—Лозенградъ, допълнителенъ кредитъ къмъ § 44, пунктъ IV, отъ извънредния бюджетъ 100.000 л.

„II. За довършване построяването желѣзнопътни линии, вследствие констатирани при приврѣмненото имъ приемане отъ комисии недовършени работи, недостатъци и др. за смѣтка на главнитъ прѣдприятия за построяването на сжщитъ и отъ неизплатенитъ на тѣхъ до контрактната стойностъ суми:

„1) за желѣзнопътната линия Радомиръ—Кюстендилъ—Гюешево	120.000
„2) за желѣзнопътната линия Левски—Свищовъ	140.000
„3) за желѣзнопътната линия Девня—Добричъ	370.000
„4) за желѣзнопътната линия Царева ливада—Габрово	50.000
	<u>680.000 л.</u>

„III. За повръщане неправилно внесени въ съкровището суми по сключени бюджетни упражнения (чл. 25 отъ закона за отчетността по бюджета) 3.000 „

„Всичко по Главната дирекция за постройкитъ на желѣзницитъ и пристанищата 788.000 л.

„По Главната дирекция на желѣзницитъ и пристанищата.

„I. За доставяне сѣчива и други машини, мотори, сѣчива, инструменти и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ § 63 отъ извънредния бюджетъ 100.000 л.

II. За доставяне и инсталиране транспортъри за Софийската желѣзнопътна работилница и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ § 65 отъ извънредния бюджетъ 25.000 л.

„III. За доставяне вагони, отъ които 8 пощенски, заедно съ резервнитъ части на всички и пр., допълнителенъ кредитъ къмъ § 67 отъ извънредния бюджетъ 1.210.000 „

„Всичко по Главната дирекция на желѣзницитъ и пристанищата 1.335.000 л.

„А всичко по Министерството на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ 2.118.000 л.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ този членъ, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Чл. 7 става чл. 8. (Чете)

„Чл. 8. Разходитъ по чл. 7 да се покрятъ отъ произведението на заеми или съкровищни бонове и да се отнесатъ къмъ извънредния бюджетъ на царството, като се слѣятъ съ кредититъ по съответнитъ тѣмъ параграфи.“

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ този членъ, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Чл. 8 става чл. 9. (Чете)

„Чл. 9. Разрѣшаватъ се слѣднитъ кредити по бюджета на пенсионния фондъ по гражданското въдомство.

„I. За заплата на единъ помощникъ контрольоръ-счетоводителъ отъ 1 юлий до 30 септемврий 1913 г., съ годишна заплата 3.000 л., допълнителенъ кредитъ къмъ § 1 отъ бюджета на пенсионния фондъ по гражданското въдомство 750 л.

„II. За изплащане на Държавната печатница отпечатанитъ прѣзъ м. г. 40.000 екземпляра отъ закона и правилника за пенсиятъ, допълнителенъ кредитъ къмъ § 2 отъ бюджета на сжщия фондъ 10.000 „

„III. За изплащането пенсии за изслужено врѣме, допълнителенъ кредитъ къмъ § 4 отъ бюджета на сжщия фондъ 75.000 „

„IV. Текстътъ на § 8 отъ бюджета на сжщия фондъ се измѣня така: „изплащане пенсии за минали години слѣдъ приключване бюджетното упражнение за 1912 г.“ и се разрѣшава допълнителенъ кредитъ къмъ сжщия параграфъ 30.000 „

„V. За изплащане на Българската народна банка лихви за прѣвишени кредити по текущата смѣтка на фонда 40.000 „

„VI. За изплащане стари дългове къмъ Държавната печатница 9.745 „

„VII. За повръщане неправилно внесени суми въ фонда по бюджета за текущата година (чл. 25 отъ закона за отчетността по бюджета) —

„Всичко по бюджета на пенсионния фондъ по гражданското въдомство 165.495 л.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ този членъ така, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Чл. 9 става чл. 10. (Чете)

„Чл. 10. Разрѣшаватъ се слѣднитѣ кредити по бюджета на пенсионния фондъ по военното вѣдомство.

„I. За заплата на врѣмenni прѣсмѣтачи отъ 1 юлий до 30 септември 1913 г. съ годишна заплата до 1.800 л., допълнителенъ кредитъ къмъ § 1 отъ бюджета на пенсионния фондъ по военното вѣдомство 5.000 л.

„II. За наемане помѣщения, допълнителенъ кредитъ къмъ § 3 отъ бюджета на сѣщия фондъ 400 „

„III. За изплащане пенсий за изслужено врѣме, допълнителенъ кредитъ къмъ § 4 отъ бюджета на сѣщия фондъ 100.000 „

„IV. Текстътъ на § 5 отъ бюджета на сѣщия фондъ се измѣня така: „изплащане пенсий за минали години слѣдъ приключване бюджетното упражненіе за 1912 г.“

„V. За изплащане на Българската народна банка лихви по прѣвишени кредити по текущата смѣтка на фонда 20.000 „

„VI. За покрѣпане неправилно внесени суми въ фонда по бюджета за текущата година —

„Всичко по бюджета на пенсионния фондъ по военното вѣдомство 125.400 л.

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Конто г. г. народни прѣдставители приематъ този членъ така, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Бръшляновъ: Обяснителната таблица съставя нераздѣлна частъ отъ бюджетно-проекта.

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Минаваме на слѣдующата точка отъ дневния редъ: трето четене законопроекта за измѣнение буква г на чл. 2 отъ закона за разрѣшение на Варненската, Добришката, Провадийската, Хасковската, Пловдивската, Орѣховската, Брациговската и Каварненската градски общини да сключатъ заеми.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ С. Дрѣнковъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за измѣнение буква г на чл. 2 отъ закона за разрѣшение на Варненската, Добришката, Провадийската, Хасковската, Пловдивската, Орѣховската, Брациговската и Каварненската градски общини да сключатъ заеми.

„Членъ единственъ. Отъ двѣстѣ и петдесетъ хилядния засмъ, сключенъ прѣзъ 1913 г., отъ Българската народна банка, за смѣтка на Варненската градска община, 20.000 л. ще се раздадатъ въ парична помощъ на крайно бѣднитѣ ранени и болни войници, както и на сѣмействата на бѣднитѣ убити войници.“

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Ще се гласува. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ на трето четене прочетения законопроектъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Ще пристѣпимъ на слѣдующата точка отъ дневния редъ: трето четене законопроекта за врѣменно отмѣнение на забѣлѣжка II къмъ чл. 69 отъ закона за народното просвѣщение.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ С. Дрѣнковъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за врѣменното отмѣнение на забѣлѣжка II къмъ чл. 69 на закона за народното просвѣщение.

„Членъ единственъ. „Забѣлѣжка II къмъ чл. 69 на закона за народното просвѣщение нѣма да се прилага прѣзъ учебната 1912—1913 г.“; на учителитѣ, за които се говори въ тая бѣлѣжка, ще се плаща по една трета отъ заплатата за ваканционното врѣме.“

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Ще се гласува. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ прочетения законопроектъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Министъръ Т. Теодоровъ: Моля за десетъ минути отидихъ.

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Дава се десетъ минути отидихъ.

(Слѣдъ отидихъ)

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: (Звъни) Засѣданіето продължава.

Има думата г. министъръ-прѣседателъ.

Министъръ-прѣседателъ д-ръ С. Даневъ: Г. г. народни прѣдставители! По установения редъ, честь имамъ да съобща на народното прѣдставителство указъ № 7 за назначаването новъ министъръ на войната: (Чете)

„Ние Фердинандъ I

„Съ Божии милость и народната воля

„Царъ на българитѣ.

„По прѣдложението на Нашия прѣседателъ на Министерския съвѣтъ, министъръ на външнитѣ работи и на изповѣданията, направено Намъ съ доклада му отъ 28 т. г., подъ № 871,

„Постановихме и постановяваме:

„I. Да освободимъ отъ длъжността министъръ на войната генералъ-майоръ Ковачевъ Стилиянъ.

„II. Да назначимъ за министъръ на войната генералъ-майоръ Вазовъ Георги.

„III. Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на Нашия прѣседателъ на Министерския съвѣтъ, министъръ на външнитѣ работи и на изповѣданията.

„Издаденъ въ Нашия дворецъ въ София на 28 юний 1913 г.

„На първообразния съ собствената на Негово Величество Царя ржка написано:

Фердинандъ.

„Приподписалъ,

Прѣседателъ на Министерския съвѣтъ, министъръ на външнитѣ работи и на изповѣданията:

Д-ръ С. Даневъ.“

(Ржкоплѣскане отъ болшинството)

Прѣди да продължи засѣданіето, счетовъ за дългъ да ви направя една кжса декларация по днешното положение, въ което се намира България: (Чете)

Г. г. народни прѣдставители! Отъ вчера насамъ нови облаци сж се надвѣсили надъ България! Снощи въ 6 ч. тукашниятъ ромжски министъръ ми съобща,

че ромънското правителство дало заповѣдъ на своитѣ войски да навлизатъ въ България. За мотивъ се посочва, че, отъ една страна, Ромъния си била запазила свобода на дѣйствиe въ случай на война между балканскитѣ държави, а отъ друга, войната била избухнала и то прѣдизвикана отъ насъ. Тази мотивировка ме заставлява да се повърна надирѣ, за да хвърля ясна свѣтлина върху недавнитѣ събития свързани съ кървавитѣ гранични стълкновения.

Г. г. народни прѣдставители! Настоящото правителство е било всѣкога за мира. И дори когато е поведигало тона, правило го е съ цѣлъ да обезпечи мирното разрѣшеніе на споровѣтъ съ Сърбия и Гърция. Само така ще си обясните, че то възприе арбитража на руския императоръ, прѣдаде своя мемоаръ на тукашния руски министъръ и изяви готовностъ въ лицето на първия министъръ да изпрати веднага свой прѣдставителъ въ петербургската конференция на балканскитѣ министъръ-прѣдседатели. Ако правителството бѣше за войната, то можеше лесно да я подготви дипломатически, като напре на обстоятелството, че Сърбия не приема договорния арбитражъ и така обосновава да я обяви по установения редъ, като има формалното право на своя страна. Това то не стори, защото нѣмаше намѣрене да воюва.

Минавамъ на граничните инциденти, които се развиха въ масови и кървави стълкновения. Кой ги прѣдизвика? — е въпросъ, на който ще отговори съ всичката точностъ наредената отъ насъ анкета. Въ всѣки случай, негѣлесобразното разпрѣсване на войскитѣ по цѣлата гранична линия отъ Дунава до Бѣло-море, оставянето на нашия гарнизонъ въ Солунъ, неучастието въ стълкновенията на армията съ сръбдоточена около Кюстендилъ, както и на всичкитѣ други наши армии по границата, стихийнитѣ бѣдствия и усиленото работно врѣме, които задържаха маса войници далечъ отъ границата — всичко това сж факти, които ясно показватъ, че и отъ военно гледище тукъ не може да става рѣчь за прѣдупително-скроено нападение. Прочее, стълкновенията колкото и прискрѣбни да бѣха, трѣбваше да се считатъ като случайни погранични инциденти, лесно обясними на жгучата македонска почва и съобразно съ това трѣбваше да се отнесемъ къмъ тѣхъ, като се постарамъ да възпремъ израждането имъ въ формална война. Това и направи правителството, помъ получи известіе за тѣзи стълкновения, като даде съответнитѣ строги заповѣди за незабавното имъ спиране. Тази своя мѣрка то съобщи и въ Бѣлградъ и Атина, съ прѣдложение да последватъ нашия примѣръ, за да се избѣгне взаимното самоизтрѣбление, прѣдложение, което, обаче, не намѣри очаквания благоприятенъ отзвукъ. Сѣ съ сѣщата цѣлъ правителството се отнесе и до Русия. За жалостъ, всичкитѣ тѣзи опити да се спратъ стълкновенията, не се увѣнчаха съ успѣхъ. При все това, правителството не се отказа да дири сръбдствата за туряне край на кръвопролитието и то бързо изпълзува добрата воля на руското императорско правителство, което въ желанието си да прѣдотврати войната, бѣше отъ самото начало готово да посрѣдничи. Въслѣствие на всичко това, ние още на 26 того дадохме заповѣдъ, операциитѣ на старата сръбско-българска граница, прѣдизвикани отъ нахлуването на сръбски отдѣления въ Босилеградско, да се спратъ и войскитѣ ни да се оттеглятъ на границата, а войскитѣ въ Македония да държатъ отбранително поведение; като се взематъ и съответни позиции. Съ една рѣчь, въ интереса на мира, ние не само приехме посрѣдничеството на Русия, но и фактически направихме всичко за спиране на кървавитѣ стълкновения, колкото поне се отнася до насъ. При тази обстановка да ни се обявява война, подъ прѣдлогъ, че ние сме прѣдизвикали войната, е съвсѣмъ неоправдано.

Г. г. народни прѣдставители! Остава да засегна съ двѣ думи нашитѣ отношения съ Ромъния. Извѣстно ви е, че отношенията ни съ Ромъния отъ край врѣме бѣха най-приятелски. Прѣвъ освободителната война съ Турция, Ромъния остана неутрална, но въ замѣна тя поиска въ послѣдствие ректификация на добруджанската граница и признаването извѣстни права на ромънския елементъ въ Македония. Въ взаимното си желание да запазятъ съществуващото си приятелство и въ бѣдѣше, двѣтѣ правителства прибѣгнаха до посрѣдничеството на великитѣ сили, резултатъ отъ което бѣ петербургскитѣ протоколъ. Рѣшението, което се даде тамъ на въпроса, имаше прѣдъ видъ двѣ прѣдпоставки: новото положение, което трѣбваше да се създаде въ полза на България слѣдъ войната, а особено включването на Македония въ нейнитѣ прѣдѣли и окончателната ликвидация на въпроса съ Ромъния, изникналъ прѣдъ видъ на това положение. Между тѣмъ Сърбия, отказвайки да признае пълното приложение на договора съ България, създаде условия и усложнения, които мимо нашата воля прѣдизвикаха дневнитѣ стълкновения. Ако, прочее, България е застава на защитата придобивкитѣ, които биха могли да обосноватъ рѣшението на петербургската конференция, българското правителство не вижда какви нови обстоятелства сж налице, които биха оправдали нахлуването на ромънскитѣ войски въ България. Ето защо българското правителство, като има прѣдъ видъ досегашнитѣ приятелски отношения между двѣтѣ държави, счита мѣркитѣ на Ромъния за неоправдани, и смѣта, че ромънското правителство, каквито и съображения да сж му диктували тия мѣрки, не трѣбваше да отива до крайностъ, за която ние отхвърляме всѣкаква отговорностъ.

Г-да! Ромънскитѣ войски навлизатъ въ ония наши покрайнини, въ които засега обитаватъ само старци, жени и дѣца. При тази обстановка рѣчь за въоръжено стълкновение не може да става, и за да се избѣгне всѣка сѣнка отъ такова, ние заповѣдахме на пограничните наши постове да се оттеглятъ, а на гражданскитѣ чиновници да си останатъ на мѣстата, за да успокоятъ населението въ границитѣ на възможността.

Вънъ отъ това, намъ остава само едно — да протестираме високо противъ това съ нищо неоправдано нагазване въ нашитѣ бащини огнища. Заставаме на тѣзи позиции, които сж и позиции на установения редъ и на справедливостта, ние се явяваме прѣдъ сѣда на публичната европейска съвѣсть и се надѣваме, че нашето право ще бѣде оцѣнено отъ всички.

На тѣзи позиции, въ защита на нашитѣ грубо потъпкани права, ние сме рѣшени да изтраемъ до край. (Ръкоплѣскане отъ болшинството)

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! При свършване втория пунктъ отъ дневния редъ, азъ бѣхъ приелъ едно заявление отъ трима души народни прѣдставители, но тъй като министритѣ винаги могатъ да взематъ думата, азъ дадохъ думата на г. министъръ-прѣдседателя. Сега ще прочета заявлението на повече отъ трима души народни прѣдставители, които сж го направили на основание чл. 100 отъ конституцията. То е слѣдното: (Чете) „Прѣдъ видъ извънредно трудното положение, въ което се намира България и на основание чл. 100 отъ конституцията, молимъ Народното събрание да се съгласи, щото още днесъ да се състои едно тайно (при затворени врата) засѣданіе, въ което да могатъ да се дадатъ отъ г. министъръ-прѣдседателя на народното прѣдставителство подробности и точни освѣтления по положението, както и то, народното прѣдставителство, въ сжщото-же засѣданіе да може да се изкаже“.

Вие виждате, че съ това заявление се иска, щото г. министър-председателят да се изкаже въ тайно заседание, а вече той се изказа. Г. г. народните представители, които сж подписали това заявление, пакъ ли настояватъ на предложението си?

Министър-председател д-ръ С. Даневъ: Искамъ думата по това предложение.

Председателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата г. министър-председателят.

Д-ръ Н. Генадиевъ: Г. министър-председателю! Самото разискване на това предложение трѣбва да стане при затворени врата.

Министър-председател д-ръ С. Даневъ: Искамъ да кажа само двѣ думи. Това предложение се отнася до мене, понеже съ него се кани правителството да даде обяснение. Азъ заявявамъ, че вънъ отъ обясненията, които дадохъ публично, други не намѣрявамъ да дамъ. Отъ мое гледище предлаганото тайно заседание се явява безцѣлно, защото нѣма да постигне никаква цѣль. Затуй азъ моля г. г. народните представители да не настояватъ на него. Ако има нѣщо още да се каже, азъ съмъ готовъ да го кажа частно. Но въ тайно заседание — което въ сжщностъ не е тайно — азъ нѣмамъ намѣрение да говоря, защото повече отъ туй, което казахъ, не мога да кажа.

Председателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата г. Янко Сакжзовъ.

Я. Сакжзовъ: Г. г. народни представители! Азъ искамъ думата най-първо не по предложението, което иде въ дневния редъ слѣдъ декларацията на г. министър-председателя, а по самата декларация. Тая декларация е единъ актъ на правителството.

Министър-председател д-ръ С. Даневъ: Г. Сакжзовъ! Позволете ми да се обяснимъ. По правилника, направената декларация е единъ актъ, едно изявление отъ страна на правителството, което, както всѣки други актъ, може да се подложи на критика и народните представители сж свободни, дѣйствително, да искатъ да се обсъди тази декларация. Затова, обаче, трѣбва да направите предложение, което да се тури на дневенъ редъ или да прибѣгнете къмъ друго срдство — къмъ интерпелация. Дѣйствително, азъ направихъ своето заявление вънъ отъ дневния редъ, но го направихъ затуй, защото страната се намира въ изключително положение, азъ съчетохъ за мой дългъ да кажа, което мислѣхъ отъ становището на правителството за защита интереситъ на България. Затуй бихъ молилъ г. Сакжзова, ако иска, да се възползува отъ правото, което му дава правилникътъ, да прибѣгне къмъ тия двѣ срдства: или да направи предложение да се положи на обсъждане декларацията, или да направи интерпелация.

Председателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата народниятъ представител г. Янко Сакжзовъ.

Я. Сакжзовъ: Г. г. народни представители! Тукъ има една грѣшка въ схващането. Безъ съмнѣние, наше право е да правимъ интерпелация и ние ще я направимъ тогава, когато смѣтаме за нужно; но когато правителството прави прѣдъ Народното събрание една декларация, която не е нищо друго, освѣнъ посочване становището му по известни въпроси, тая декларация сама по себе си влиза въ оня дневенъ редъ, въ който правителството я вмѣква, тя става достойно на народното представителство,

на нашето обсъждане. Вие не можете да изключите, да отложите разискването по декларацията, освѣнъ ако самото Народное събрание, слѣдъ като пристѣпи къмъ туй разискване, го отложи. Искамъ да ви обърна вниманието върху оная логическа и сжщественна връзка, която сжществува между една декларация на правителството и послѣдващитъ отъ нея разисквания. Декларация не се дава въ въздуха, за извънъ народнитъ представители. Тя може да си има значение международно, но тя е актъ на правителството и този актъ на правителството не може да мине незабѣлзанъ отъ народното представителство, освѣнъ ако то самото се откаже да разисква по него актъ. Азъ отъ моя страна смѣтамъ за невъзможно да се откажа отъ разискване на този актъ и смѣтамъ, че ми се дава право отъ правилника и отъ досегашнитъ парламентарни обичаи да навлѣза въ него. Затуй азъ мисля, че даже нѣма нужда да се разисква по това, имаме ли право или не. Правителството трѣбваше да си мисли, че когато прави декларация, тя води неминуемо къмъ разискване. Всѣко изложение на правителството ни освѣтлява върху положението и ни прѣдизвиква, накарва ни, принуждава ни да говоримъ, т. е. да вземемъ и ние становище. Ние не се отказваме отъ това наше дѣйствие, да вземемъ актъ отъ него, и слѣдователно, вие не можете да ни лишите отъ това право.

Председателствующъ Х. Тодоровъ: Г. Сакжзовъ! Азъ ще Ви дамъ думата само ако направите предложение, и се приеме отъ Народното събрание, да се разисква декларацията.

Я. Сакжзовъ: Г. прѣдседателю! Азъ се изказахъ доста ясно и Вамъ не остава нищо друго, освѣнъ да изпълните дълга си.

Председателствующъ Х. Тодоровъ: Значи, Вие правите предложението.

Я. Сакжзовъ: То е вече Ваше тълкувание.

Председателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата народниятъ представител г. Александъръ Малиновъ.

А. Малиновъ: Г. г. народни представители! Г. прѣдседателятъ на Народното събрание доложи, че е постѣпило едно предложение подписано отъ нѣколко души народни представители въ смисълъ, че е нужно, прѣдъ видъ трудното положение, въ което се намира България, да стане едно тайно заседание, „дверимъ затворенимъ“, за да може въ това заседание г. министър-председателятъ отъ една страна и народното представителство отъ друга, да се изкажатъ по положението. Уважаемиятъ г. министър-председателъ заяви: „Това, което казахъ прѣди малко въ отворено заседание, то е всичко; къмъ него нищо нѣма да добавя нито пѣкъ въ нѣщо да го сжкся“; слѣдователно, отъ тази гледна точка той казва: не е нужно това тайно заседание. Сжжденията на г. министър-председателя сж прави. Не ще и дума, че тѣзи обяснения, които той даде тукъ дверимъ отворенимъ, тѣ сж сжщитъ, които може да даде и въ тайно заседание, тѣ не могатъ да бждатъ други; но азъ, който съмъ единъ отъ вносителитъ на това предложение, за което говорихъ, настоявамъ народното представителство да се съгласи да се назначи това тайно заседание, на което цѣльта, която гоня азъ и подписавшитъ това предложение, е малко по-друга: не само да изслушаме обясненията на г. министър-председателя, които той даде и които въ тайно заседание нѣма защо да повтаря, не да поискаме отъ г. министър-председателя едно обяснение за неговото разбиране на мо-

мента, а да ни даде нѣкои факти. Тѣзи факти въ публично засѣдание не могатъ да бѣдатъ изнесени и не бѣха изнесени отъ г. министъръ-прѣдседателя. Ето защо, ако вие бихте се съгласили да се назначи едно тайно засѣдание, тамъ, въ това засѣдание, тѣзи факти биха могли да ни се съобщатъ и ние, народнитѣ прѣдставители, възъ основа на тѣзи факти бихме могли да направимъ същото заключение, което направи г. министъръ-прѣдседателя, а може-би и по-друго. Отъ обмѣна на мисли, слѣдователно, въ тайното засѣдание, обмѣнъ, станалъ възъ основа на факти, които тукъ не могатъ да бѣдатъ изнесени, ще има, споредъ моето дълбоко убѣждение, само полза, а не врѣда. Споредъ менъ това ще ползува и правителството и ще допринесе за правилното рѣшение на онѣзи важни въпроси, които сж се сложили за разрѣшаване.

Нашето прѣдложение съдържа двѣ части. Въ първата се говори за „обясненията“, които се искатъ отъ г. министъръ-прѣдседателя, а въ втората половина за обясненията, които би могло да даде народното прѣдставителство по положението. Е добръ, ние въ това публично засѣдание, слѣдъ направената декларация отъ г. министъръ-прѣдседателя, да дадемъ своитѣ обяснения не можемъ по тази проста причина, че самъ г. министъръ-прѣдседателятъ заявява, че такива обяснения днесъ не могатъ да бѣдатъ дадени. Тѣ биха могли да бѣдатъ дадени, споредъ неговото разбиране, въ едно друго засѣдание, когато неговата декларация би се сложила на дневенъ редъ или когато, по поводъ на неговата декларация, би се направи надлежната интерпелация. И тъй, ние да се изкажемъ въ публично засѣдание, въ днешното засѣдание, не можемъ по съображенията, които, споредъ г. министъръ-прѣдседателя, сж правилни. И ако тѣхъ ги усвои и народното прѣдставителство — трѣбва да мислимъ, че ще ги усвои — въ такъвъ случай ние ще бѣдемъ лишени отъ възможността днесъ да се изкажемъ върху това, което интересува насъ и цѣлата страна. Да чакаме да се слага тази декларация на дневенъ редъ или по поводъ на нея да се прави интерпелация, това ще каже да чакаме да изминатъ събитията и въпроситѣ, които сж висши, да получатъ своето разрѣшение и слѣдъ събитията и разрѣшението на тия въпроси, да дойдемъ и да изкажемъ само своето съжаление за тѣхното неправилно разрѣшение. Ние имаме право, обаче, да разискваме въпроситѣ не само *post factum*. Ето защо, лишени отъ възможността да се изкажемъ въ публично засѣдание, молимъ народното прѣдставителство, а на второ мѣсто правителството, прѣдъ видъ момента, който прѣживяваме, да имате, и ние, и то, добрината да се съгласите на едно тайно засѣдание, въ което ще има да се зададатъ нѣкои въпроси отъ насъ, ще има да се поиска отъ правителството да ни съобщи нѣкои и други факти, а що се касае до обясненията на г. министъръ-прѣдседателя, пакъ по-вѣрявамъ, това, което той каза публично, за него то е самата истина, която той ще поддържа и въ тайното засѣдание. Но това, което за него е истина, не е такова и за насъ. И тъй, азъ мисля, че всички, които сж подписали това прѣдложение, не могатъ да се откажатъ отъ него и моля бюрото да има добрината да сезира съ това прѣдложение народното прѣдставителство, да поиска неговия воть, да-ли то е съгласно да имаме тайно засѣдание, и, не ще и дума, че прѣдъ този или другъ воть, отрицателенъ или положителенъ, ние ще прѣклонимъ глава; но ние, вносителитѣ на това прѣдложение, имаме право да искаме отъ народното прѣдставителство, съзнавайки своята отговорностъ прѣдъ народа, да даде своя воть. И искаме да вѣрвамъ, че този воть ще бѣде въ положителна смисълъ — че народното прѣдставителство ще позволи тайно засѣдание. Не се ли лъжа? . . .

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата г. Христо Пожовъ.

Х. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не разбирамъ на какво основание г. министъръ-прѣдседателятъ казва, че не може да се говори по декларацията му. Бихъ билъ доволенъ, ако той би ми указалъ отъ кѣдѣ черпи той това. Защото никѣдъ въ нашата конституция не е казано, не е за-прѣтено, когато говори единъ министъръ, особено когато прави декларация за общото положение на страната, депутатитѣ да нѣматъ право да говорятъ по тази декларация. Никѣдъ нѣма да срѣщнете това. Министритѣ сж длѣжни да даватъ обяснения всѣкога, когато ние поискаме. Вѣрно е, че съгласно правилника, ние това трѣбва да го направимъ писмено и, че съгласно конституцията, министърътъ може да прѣмѣлчи извѣстни работи — съгласно чл. 92 отъ конституцията — но не е вѣрно, когато той говори, да заповѣда на Народното събрание да мълчи. Азъ, доколкото разбирамъ, това го нѣма въ никоя конституция по свѣта. Напротивъ, има конституции, тъй наречени, съ кралски начала, които не претендиратъ да сж парламентарни конституции, както е нашата, която е напълно парламентарна конституция, поне по буква, а не по факта. А пъкъ има ограничени конституции, напр., както е германската конституция; тя е ограничена конституция; но при все това, когато Бетманъ Холвегъ дава декларация, вие ще видите всѣки ораторъ, отъ всѣка партия да говори. Идете въ Сърбия — Пашичъ наскоро имаше декларация, тамъ разискваха по нея; същото и въ Гърция. Каква ще бѣде тази парламентарна практика да излѣзе единъ министъръ да ви говори за положението, за политическото състояние на една страна и въ единъ такъвъ сериозенъ моментъ, какъвто е днешниятъ, да ви кажа: вие, народнитѣ прѣдставители, които прѣдставлявате народа, вие трѣбва да мълчите. Това е повече отъ всѣко такова . . . позволете ми да не кажа. Азъ ще говоря, вие не ще позволите да говорите, вие слушайте и си идете. Това е недостоѣтелно, позволете ми да ви кажа, за единъ парламентъ. Или, или. Или тукъ нѣма парламентъ и да си идемъ у дома и да не слушаме декларация, защото такава декларация, която не позволява нито дума на единъ депутатъ, е най-добръ да не става тукъ. И менъ ми се струва, че нашиятъ парламентъ е далъ твърдъ много доказателства, че иска и той да знае, че иска тази страна да се управлява конституционно и че знае и да се въздържа — той доказа въ продължение на осемъ мѣсеца, че нашиятъ депутатъ може да се въздържа тамъ, дѣто интереситѣ на отечеството го изискватъ. Що се боятъ толкова отъ насъ, депутатитѣ? Никой не е направилъ нищо такова, което да принесе врѣда на България. Гледате какво става тамъ, въ скупщината, какво става въ грѣцкия парламентъ — всичко това не ви ли дава малко куражъ да заговорите и вие? Че каква опасностъ, искамъ да зная, ще има, ако единъ шефъ на партията излѣзе да си каже мнѣнието? „Г. Давевъ, вие тъй мислите, но азъ, като шефъ на друга партия, така мисля“? Абсолютно нищо, защото вие управлявате, а това е само едно мнѣние. Рибарацъ какво каза на Пашичъ? „Вие вземате сега моята идея, азъ съмъ я проповѣдвалъ, като прѣдставителъ на либералитѣ, че Сърбия трѣбва да има обща граница съ Гърция; вие, Пашичъ, вземате моето знание и закѣснѣхте“. Какво поврѣди това? Насърчи Пашича, насърчи една кауза свършено неправилна и цѣлъ народъ да я поддържа, защото знае какво е говорилъ Пашичъ, какво сж говорили шефове въ другитѣ партии, Маринковитѣ и др. Какво мисли Давевъ, народътъ знае, но какво мисли Геннадиевъ, Малиновъ и други, не знае. Защо не му давате да се изкаже чрѣзъ прѣдставителитѣ на отдѣлнитѣ групи?

Това не е конституционно, нито е парламентарно, нито е запрѣтено нѣкъдѣ. Азъ бихъ желалъ — добъръ юристъ е нашиятъ уважаемъ министъръ-прѣдседателъ — да ни каже кой е този членъ отъ конституцията, който така заловѣдва — да се мълчи. Азъ разбирамъ, ако интереситъ на България изискватъ да мълчимъ, добръ. Тогава министърътъ трѣбваше да го знае това, и го знае, и трѣбваше да каже: „Г-да, азъ нѣма да дамъ никаква декларация, защото всѣки депутатъ ще иска да се изкаже по нея, а азъ мисля, че това не е въ интереса на отечеството“. А пъкъ тази практика, дѣто сме я усвоили ние, е много вѣдна. Защото опозицията не бърка, тя може да се изкаже, но кой я пита нея, тя не управлява. То ще бѣде само едно мнѣние на една партия, която нѣма болшинство. Министъръ-прѣдседателътъ може да прѣмълчи известни обстоятелства. Но тъй, както сме трѣгнали ние, е опасно за нашия народъ. И вие виждате, че благодарение на това мълчание, което си наложихме, дождѣ дойдохме. Вие постоянно ни увѣрявахте: „Мълчете, договоръ имаме, бѣдете спокойни, договорътъ ще се изпълни“, и всѣки министъръ поотдѣлно колко ржкоплѣскания е излялъ! „Мълчете, не говорете за сѣрбитѣ, договорътъ е гарантиранъ отъ Русия“! Сега вече не сте на това мнѣние. Защо не ни дадохте да се изкажемъ на вѣрмето? Хората даваха признаци, че нѣма да изпълнятъ договора, можеше да чуете една идея отъ тукъ и да бѣде полезна и да ви кажемъ какво да правите.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Г. Поповъ! Моля Ви се, на въпроса!

Х. Поповъ: Какъ да не говоря? Сѣрбитѣ още отъ ноемврий мѣсоцъ правятъ фортове на Султанъ-тепе.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Вие влизате въ разискване по сѣщество.

Х. Поповъ: Оставете ме, като депутатъ, да се изкажа.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Но по формата.

Х. Поповъ: Говоря принципиално. Именно поддържамъ, че парламентътъ има право да говори сега, да се изкаже какво мисли по тази декларация, . . .

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Това е въпросътъ.

Х. Поповъ: . . . и моля Народното събрание да приеме това начало тутакси. Съ това, първо, парламентътъ печели, второ, страната печели, трето, самото правителство печели, защото ще знае какво мисли всѣки шефъ на партията, къмъ която принадлежи, и народътъ ще знае какво се мисли за днешното състояние отъ всички тѣзи, които го водятъ, защото не една партия води работата, а я водятъ много. Затуй казвамъ, както и да погледнете, конституционно или практически, би трѣбвало всѣкога да дадете думата, и азъ съмъ за това и моля Народното събрание да приеме този възгледъ, толкова повече, че г. министъръ-прѣдседателътъ не може да тълкува конституцията, а ние сме депутати и господари да я тълкуваме и казвамъ, че нѣкъдѣ това не е запрѣтено, а щомъ не е запрѣтено, е позволено.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата г. министъръ-прѣдседателътъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ С. Даневъ: Г. г. народни прѣдставители! Тукъ има едно смѣшение. Азъ

никога не съмъ казвалъ на г. г. народнитѣ прѣдставители да не говорятъ; не само че не го казахъ, ами даже посочихъ пжтища, по които може да се поиска едно разискване. И пакъ настоявамъ: или да се провокира една дискусия върху декларацията, или да се направи интерпелация. Вие прѣдпочетохте първото — никой не ви прѣчи на това. Но ще остане Народното събрание да се произнесе върху вашето искане, да-ли да се отворятъ веднага разисквания по моята декларация. Азъ изказахъ мнѣние въ тази смисълъ, че трѣбва да направите прѣдложение, а Народното събрание да гласува.

Г-да! Декларациитѣ, които прави правителството не сж декларации, подиръ които слѣдватъ непрѣмѣнно разисквания. Последнитѣ могатъ да останатъ за по-късно. Това зависи отъ Народното събрание. Значи, азъ съвсѣмъ не ви спъвамъ свободата да се изкажете по тия въпроси. Обаче, какъ и кога трѣбва да стане това, е въпросъ, по който ще се произнесе Народното събрание и докогато не се е произнесло, нѣмате право да говорите по сѣщество, както правите сега.

Х. Поповъ: Нищо не съмъ казвалъ по Вашата декларация.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ С. Даневъ: По искането на г. Сакжзова, което се подкрѣпи отъ г. Попова, въпросътъ стои така: приема ли или не народното прѣдставителство да почне веднага разисквания по декларацията на правителството?

Я. Сакжзовъ: Това не е правилно, г. министре. Вие самъ турихте въпроса на дневенъ редъ съ Вашето говорене.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ С. Даневъ: Не.

Я. Сакжзовъ: Позволето и ние да знаемъ конституцията. Г. Гешовъ, като знаеше, че ще провокира дискусии, не чете декларация.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ С. Даневъ: Прѣди да чета декларацията, четохъ единъ указъ. Мога да чета и друга нѣкоя декларация. Нема по всѣка моя дума, която кажа, имате право, безъ да питате Народното събрание, веднага да провокирате разискване? Това е въпросъ, който може да се разисква и, по моето мнѣние, ще го разисквате само тогава, когато имате одобрението на Народното събрание.

Х. Поповъ: Позволето.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ С. Даневъ: Азъ Ви изслушахъ, г. Поповъ, когато говорихте.

Х. Поповъ: Не съмъ искалъ това, което Вие казвате, че искамъ азъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ С. Даневъ: Колкото се касае до въпроса, който повдигна г. Малиновъ, той е, казвамъ, правилно поставенъ. Ще остане да се произнесе Народното събрание. Азъ си казахъ думата по него, нѣма какво повече да повтарямъ.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Ще дамъ думата на другитѣ г. г. народни прѣдставители. Въпросътъ е за формалната страна. Само когато пазимъ редъ, тогава ще можемъ да работимъ правилно. И азъ бихъ искалъ, когато говорятъ г. г. народнитѣ прѣдставители и когато нѣма особенъ редъ, да се правятъ опрѣдѣлени прѣдложения. Сега, прѣдложенията слѣдватъ така: първо, прѣдложението на г. Сакжзова, което казва да се влѣзе тутакси въ разискване на експозето, и второ, прѣдложението на

г. Малинова, което казва да го разискваме въ тайно заседание, въ дверимъ затворенимъ. Които господа ще говорятъ, за да не губимъ врѣме, нека говорятъ върху формалната страна на въпроса: може ли тутакси да се пристъпи къмъ дискусия, и може ли въ тайно заседание или не.

Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Димитъръ Тончевъ по този въпросъ.

Д. Тончевъ: Г. г. народни прѣдставители! Всичкиятъ въпросъ се свежда къмъ слѣдующето. Ако министъръ-прѣдседателятъ на една парламентарна страна влѣзе въ камарата и си позволи, вслѣдствие на нѣкои особени събития, да направи декларация и тази декларация е направена съ прѣреждане изцѣло или отчасти на дневния редъ, народното прѣдставителство има ли право веднага-же, безъ да иска да се тури на дневенъ редъ, да говори? Този е въпросътъ. Споредъ чл. 20 отъ нашия правилникъ, всичкитъ въпроси, които могатъ да бждатъ разисквани въ Народното събрание въ всѣко едно заседание, се обявяватъ писмено. Вънъ отъ този дневенъ редъ нищо не може да се говори, освѣнъ ако правителството, въ лицето на своя пръвъ министъръ, дойде, въ силата на нѣкои особени обстоятелства, да направи една декларация. Тази декларация, като се прави безъ да е поставена на дневенъ редъ и като прѣрежда дневния редъ, дава право на депутатитъ, веднага-же, подиръ произнасянето ѝ, да говорятъ. Г. министъръ-прѣдседателятъ ни каза противното, че споредъ нашия вжтрѣшенъ правилникъ, трѣбвало било да туримъ на дневенъ редъ декларацията, ако искаме да я разискваме. Колегътъ г. Поповъ го покани да посочи нѣкой членъ отъ правилника; той не посочи, защото такъвъ нѣма. А пъкъ, г. г. народни прѣдставители, въ цѣлия свѣтъ, дѣто има конституции, а най-вече на континента, има изработена практика въ слѣдующия смисълъ: ако министъръ-прѣдседателятъ иска да направи нѣкоя особена декларация на народнитъ прѣдставители, по нѣкои особени събития, народното прѣдставителство има право, безъ да иска да се туря това на дневенъ редъ, веднага да разисква.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ С. Даневъ: То трѣбва да си каже Думата, че желае да станатъ разисквания, а това още не е станало.

Д. Тончевъ: Нѣма нужда да се произнася народното прѣдставителство, трѣбва ли да говори. Въ силата на това, че декларацията е произнесена, народното прѣдставителство има право да говори веднага-же, а не да рѣшава да-ли трѣбва да се говори. Двѣтѣ тия права сж съединени. Когато министъръ-прѣдседателятъ си позволи да прѣреди дневния редъ или-же да го изгика, тѣй сжко и народното прѣдставителство получава право веднага-же да говори. Ние сме, г. г. народни прѣдставители, въ врѣме на война. Нека вземемъ примѣръ отъ просвѣтениитъ страни на свѣта, какъ е било. Вземете дневницитъ на-французкото Народно събрание отъ 1870 г. и ще видите, че Жуль Фавръ, министъръ на външнитъ работи, е правилъ ежедневно декларации по положението и прѣдставителитъ на французкия народъ веднага-же, безъ да се пита Народното събрание, сж говорѣли. Азъ съжалявамъ крайно, че въ тази минута не мога да ви донеса тия дневници, за да ви удостовѣря това. Ще ви посоча и другъ примѣръ въ Франция. Неотдавна, когато министъръ-прѣдседателятъ Клемансо или Брианъ имаше да прави внезапна декларация въ парламента за стачкитъ, при които се биеха по улицитъ, веднага-же французкитъ депутати вземаха думата и говориха. Така става по цѣлъ свѣтъ, така трѣбва да стане и у насъ. Азъ мисля, че би се потѣпало всѣко конституционно

право, всѣкаква парламентарна процедура, ако приемѣме мнѣнието на г. министъръ-прѣдседателя. Установената парламентарна процедура е въ този смисълъ. Ето защо, моля народното прѣдставителство, да приеме, че нѣма нужда да рѣшаваме, че желаемъ или не да говоримъ по този въпросъ. Доста е единъ депутатъ да поиска да говори и да му се позволи. Прочее, азъ съмъ противъ мнѣнието на г. министъръ-прѣдседателя, че трѣбвало да се тури на дневенъ редъ, ако искаме да говоримъ по неговата декларация. Както той не поиска да се тури декларацията му на дневенъ редъ, а дойде тутъ да я произнесе *exproptio*, въ сжщата минута имаме право да говоримъ и ние.

Относително прѣдложението, да има едно тайно заседание, ние мислѣхме и продължаваме да мислимъ, че би било полезно да стане то. И азъ, който съмъ подписалъ прѣдложението за това, настоявамъ енергично за подобно заседание, като съмъ дълбоко убѣденъ, че отъ него ще има полза и за правителството и за страната.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. д-ръ Никола Генадиевъ.

Д-ръ Н. Генадиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Подложени сж на разискване два въпроса — прѣдложението на г. Сакжзова да се пристъпи незабавно къмъ обсъждане и разискване декларацията на г. министъръ-прѣдседателя, и прѣдложението на г. Малинова, което тѣй сжко подкрѣпямъ, защото и азъ съмъ го подписалъ, за тайно заседание на Народното събрание, въ което да станатъ разисквания върху положението, слѣдователно, и върху декларацията на г. министъръ-прѣдседателя. Виждате, че тѣзи два въпроса сж свързани помежду си. Г. първиятъ министъръ се противи и би желалъ, щото разисквания върху неговата декларация да не станатъ сега, и мотивира своето искане съ правилника за вжтрѣшния редъ на Народното събрание — разискването на всѣко едно прѣдложение трѣбва да бжде вписано въ дневния редъ. Ние имаме възможностъ да искаме да се назначи заседание, или за нѣкои отъ идущитъ дневни редове разискването на декларацията на г. първия министъръ, или пъкъ чрѣзъ интерпелация да прѣдизвикаме нова декларация и нови разисквания. Безъ съмнѣние по тоя начинъ би могло да се постигнѣ, и то нѣма да бжде противъ правилника, но може да се постигнѣ и по другия начинъ. Гаранцията, която се намира въ факта, че ние имаме възможностъ да прѣдизвикваме разисквания по единъ или по другъ начинъ, зарадъ насъ не е твърдѣ солидна. Въ до-слѣдната сесия на Народното събрание ние искахме да говоримъ и да се произнесемъ върху политическото положение, и ние сте свидѣтели, че не ни се даде възможностъ да говоримъ, и азъ отъ всѣ души мога да кажа, че това не стана за полза на България. Трѣбваше да се разисква интерпелацията на г. Страшимирова. Министъръ-прѣдседателятъ г. Гешовъ поиска да се не разисква тая интерпелация, защото не е въ състояние, политическото положение не му дава възможностъ да даде обяснения, и обща, че ще замѣни тия разисквания съ произнасяне на една декларация. Народното събрание се затвори, декларация не се произнесе, защото г. Гешовъ поиска прѣдварително условие отъ насъ — да не искаме думата. И понеже тая сесия е за нѣколко дена, за единъ, за три или още за нѣколко дена, твърдѣ възможно е, като не се съмнѣвамъ ни най-малко въ добрата воля на г. Данева, да нѣмаме случай да изкажемъ ония мисли, които мислимъ, че е необходимо да се изрекатъ днесъ прѣдъ видъ усложненото положение на страната. Правилникътъ, г. г. народни прѣдставители, не ни прѣчи да искаме въ

едно отъ идущитѣ засѣдания да разискваме декларацията на г. министъръ-прѣседателя, но не ни прѣчи да искаме още днесъ да стане това разискване. И както г. министъръ-прѣседателятѣ, когато произнесе това свое изявление, не само упражни едно свое право, но изпълни една своя длъжностъ, както той имаше право да вземе думата и извънъ дневния редъ да ни говори върху днешното политическо положение, така, естествено е, и разискването да стане незабавно подиръ това. Парламентарната практика въ другитѣ държави ще ви покаже най-малко, че и тогава, когато е било гласувано отъ Народното събрание да-ли трѣбва да стане разискване върху една министерска декларация сжиятъ денъ или други пътъ, рѣшавало се е да стане сжиятъ денъ, защото правителството не се е противило и здравиятъ разумъ ни диктува, че за да има полза отъ нашитѣ обсъждания, тѣ трѣбва да станатъ частъ по-скоро, ако е възможно днесъ, а и азъ никаква спънка не виждамъ, за да станатъ сега. Така щото, прѣдложението на г. Сакжова не е противно на правилника; прѣдложението на г. Сакжова за незабавно разискване декларацията на г. министъръ-прѣседателя има за цѣль да уясни извѣстни въпроси, колкото е възможно по-скоро, а не подлежи на съмнѣние, че спѣшността е ползена, а не врѣдителна.

Второто прѣдложение е за тайно засѣдание. Споредъ чл. 100 отъ конституцията, щомъ като най-малко трима души народни прѣдставители заявятъ, че желаятъ да се разиска извѣстенъ въпросъ въ тайно засѣдание, Народното събрание трѣбва да се произнесе, приема ли това прѣдложение или не го приема, и то е властно да отхвърли нашето прѣдложение. Но споредъ сжия членъ на конституцията, самото разискване трѣбва да стане при затворени врата. По единъ въпросъ отъ такава деликатно естество вие разбирате, че моитѣ уста не сж развързани, че и менъ длъжността къмъ народа ми налага да бѣда по-въздържанъ, когато говоря въ явно засѣдание, та не само по сжщността на декларацията на г. министъръ-прѣседателя, но когато говоря и по мотивитѣ, които ме заставятъ да искамъ тайно засѣдание. Понее разискванията подкачиха явно, азъ ще си наложка това въздържане, което си наложиха всички и ще кажа само една дума: полезно е за страната да стане обмѣнъ на мисли върху днешното политическо положение. Понее това не е възможно да стане въ явно засѣдание, ходатайствувамъ, моля почитаемото Народно събрание да постанови, щото при затворени врата да имаме едно засѣдание по този прѣдметъ и вие всички пожелаемъ съ всичкия си умъ, безъ разлика на партии, безъ разлика на убѣждения, съ всичката си енергия, съ всичката си прѣданностъ къмъ общото дѣло, да помогнемъ да се излѣзе отъ това положение.

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Стефанъ Дрѣнковъ.

С. Дрѣнковъ: Г-да! Мислѣхъ да кажа, че разискването по прѣдложението на г. Малинова, прѣдложение, което азъ съмъ писалъ и поддържамъ, трѣбваше да стане при затворени врата и че да приказваме по това прѣдложение, азъ намирамъ, че е противно на чл. 100 отъ конституцията. Азъ поддържамъ прѣдложението и намирамъ, че е отъ интересъ за страната да стане това въ закрыто засѣдание.

Прѣседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. народни прѣдставители! Когато утрѣ българскиятъ народъ ще чете станалитѣ днесъ

дебати по въпроса — да-ли може, да-ли е прѣвидено въ правилника народното прѣдставителство да се изкаже върху днешното обезпокоително положение на страната, както го нарича г. министъръ-прѣседателятѣ, този народъ ще си спомни упрека, който историята прави на нѣкогашнитѣ цариградски философи, които въ врѣмето, когато неприятели нашествуваше въ тѣхната земя, се занимаваха съ проблема, да-ли Христосъ произхожда отъ Духъ Свети или само отъ Отца. Въ това смѣшно положение ще изпаднемъ ние и прѣдъ историята, и прѣдъ съвѣстѣта на българския народъ, ако днесъ седнемъ да разрѣшаваме въпроса, да-ли ще бѣде съобразно съ правилника народното прѣдставителство да си каже думата тогава, когато, имайки четири гранични страни, то воюва съ петъ неприятелски държави, както се е изказалъ по другъ случай г. първиятъ министъръ, и струва ми се, че народното прѣдставителство искаше да даде пълната си възможност, пълното си съдѣйствие на почитаемото правителство, като то, като има извѣстно становище по даденитѣ днесъ и терзающи българския народъ въпроси, каже своето мнѣние, за да чуе правителството какъ мисли този народъ, толко повече, както каза г. Малиновъ, да не останемъ утрѣшниятъ денъ съ *post-factum*-и, да критикуваме, слѣдъ като всичко се е свършило и да има право щото това правителство да ни каже: „Кждѣ бѣхте вчера, когато валиятъ съвѣтъ можеше да бѣде полезенъ? Днесъ вече той е безполезенъ, защото събитията свършиха своето дѣло.“ Когато се повдигна въ бюфета въпросътъ за искането да се вдигне публичността на засѣданието и да се иска едно тайно засѣдание, за да може народното прѣдставителство да се изкаже, слѣдъ като чуе г. първия министъръ, върху днешното не само обезпокоително — много лошо ще кажа азъ — положение на страната, азъ бѣхъ първиятъ, който казахъ: нѣма пужда, вѣрвамъ, ние, народнитѣ прѣдставители, да искаме тайно засѣдание, защото моитѣ свѣдѣния гласятъ, че и почитеното правителство само ще иска да се вдигне публичността на засѣданието и да освѣтли народното прѣдставителство върху всичкитѣ тѣзи събития, които днесъ терзаятъ душата на българския народъ. Колко съмъ билъ, обаче, азъ жестоко измаменъ! Защото виждамъ, че даже тогава, когато не по неговъ почитъ, а по почина на народното прѣдставителство се иска да се даде възможностъ на народнитѣ прѣдставители да се изкажатъ и на правителството — да чуе тѣхното мнѣние, което е толкова цѣнно за момента, отъ онази маса, отъ която най-малко трѣбваше да очакваме противодѣйствие, отъ тамъ чухме това противодѣйствие, отъ тамъ го срѣснихме и почнаха да се силаватъ на форми и обрѣди. Г. първиятъ министъръ ни каза при втората рѣчь: „Не съмъ противенъ да имате тайно засѣдание, по моето мнѣние е, че пѣма нужда отъ такова, защото нѣма да добавя нищо повече отъ онова, което ви казахъ въ публично засѣдание.“ Да, г. министри, Вие може би нѣма нищо повече какво да добавите, но Вие имате много нѣщо да чувате отъ тѣзи, които редомъ съ Васъ и на равно съ Васъ носятъ отговорността за историческитѣ събития, които се развиватъ въ България.

Министъръ-прѣседателъ д-ръ С. Даневъ: Ние я носимъ.

М. Такевъ: Ние, българското народно прѣдставителство, слѣдъ направенитѣ Ви изявления тоже трѣбва да се считаме задължени да кажемъ своето мнѣние. Нѣщо повече, за да не бѣдемъ упрекнати въ това, че искаме нѣкаква театралностъ, или рекламенъ шумъ всѣки за своето мнѣние прѣдъ българския народъ, ние Ви молимъ, г. министри, въ

името на отечествения интерес, да чуете мнѣнието на прѣдставителитѣ въ тайно засѣдание, да нѣма стенографи, да нѣма желаниа за реклама, кой е повече и кой по-малко патриотъ, а ние, народното прѣдставителство, и Вие, да си кажемъ думата, да си чуемъ мнѣнията и да вземемъ онуй, което намираме за най-цѣлесъобразно въ моментитѣ, които прѣживява днесъ българскиятъ народъ, моменти, каквито никогъ въ историята на този народъ нѣма отбѣлзани да е прѣживявалъ — азъ ще кажа една голѣма дума — и никой другъ народъ не е прѣживявалъ такива моменти, каквито днесъ прѣживява България. Ето защо, азъ останахъ крайно изненаданъ отъ съпротивлението, не, а отъ нежданото пълно и охотно възможностъ на народното прѣдставителство отъ г. първия министъръ да се изкаже и то, та когато ние ще си отидемъ тази вечеръ у дома, г. министърътъ, който, вѣрвамъ, ще има доста вѣме цѣла нощъ да работи, да съобрази всичкитѣ свои по-нататъшни постѣпки съ това, което е чулъ отъ устата на народното прѣдставителство.

Като подписавши прѣдложението за тайно засѣдание, азъ го поддържамъ и моля народното прѣдставителство, като е убѣдено, че никой не иска да прави неприятностъ на правителството, и никой не иска да го тормози — напротивъ, откато се обяви тази война и до днесъ Вие виждате какъ народното прѣдставителство слѣпешкомъ, безъ никакви резерви почти, можемъ да кажемъ, то само вдига рѣка да гласува кредити и нищо по политическото положение на страната то не чу, когато въ Сърбия и Гърция и въ всички други страни, които се занимаваха съ балканския въпросъ, станаха по нѣколко тайни засѣдания въ тѣхнитѣ парламенти, правителство и народно прѣдставителство се обясняватъ заедно, у насъ азъ не помня такова засѣдание да се е състояло, азъ не помня народното прѣдставителство да имаше възможностъ да каже, какъ мисли то върху всичкитѣ въпроси, а между тѣмъ, казахъ, и ще повторя, вие, болшинството, и ние, меншеството, народно прѣдставителство носимъ еднакви отговорности за тия съдбоносни минути, защото народътъ ще има право да ни каже: „Не ви чухъ думата, не знаехъ какво бѣше вашето мнѣние, вие само ржко-плѣскахте на правителството, а видѣхте тия ржко-плѣскания докѣдъ докараха работата“. Никого не искамъ да оскърбявамъ. Всичкото мое съдѣйствие, доколкото съмъ кадърень, съмъ го далъ и ще го давамъ на правителството по всички направления, и въ парламента, и вънъ отъ парламента, но ще моля г. първия министъръ и пълното правителство, да даде възможностъ на народното прѣдставителство да се изкаже, за да съобрази то своитѣ постѣпки съ мнѣнието на народното прѣдставителство. Отъ туй ще има само полза и ще се избѣгнатъ много отъ опѣзи, може-би, неволни погрѣшки, каквито станаха въ миналото само затуй, защото не се знаеше мнѣнието на народното прѣдставителство.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата старозагорскиятъ народенъ прѣдставител г. Василь Димчевъ.

В. Димчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Може-би не бѣше умѣстно азъ да вземамъ думата по този въпросъ, защото, както виждате, той повече интересува прѣдставителитѣ на разнитѣ опозиционни течения въ Народното събрание, но азъ счетохъ за нужно да кажа нѣколко думи, тъй като трѣбва да се чуе и мнѣнието на народни прѣдставители, може-би, и отъ втора и трета степенъ. Дѣйствително, ние се намираме въ едно извънредно сериозно положение и по всичкитѣ въпроси трѣбва да се стараемъ да бждемъ колкото е възможно съдържани, колкото

е възможно хладнокрѣвни и съ съзнанието на чистия патриотизъмъ да разрѣшимъ всичко, каквото ни интересува. Прави ми впечатление, и то тѣжно, че тукъ не върви работата съ една хармония, да се изчерпятъ всички възможни срдства, за да се дойде на помощъ на положението. Ние не трѣбва да разсѣждаваме само какво съдържание иматъ думитѣ, които се казватъ отъ едната или отъ другата страна; ние сме хора, които внимаваме и въ начина на дѣйствието, и въ смисъла на работата си. И менѣ ми прави тѣжно впечатление, че тукъ се дава такава смисълъ на работитѣ, щото може повече да врѣди, отколкото да ползува. Отъ самия начинъ на дѣйствие, азъ за себе си — чистосърдечно го заявявамъ — вадя друго заключение: че това не е сѣщинската мисълъ, а чисто и просто изражение на прикрита мисълъ. Менѣ ми прави впечатление, че тукъ се формализира върху начина на разискванията, върху вѣмето на разискванията само затуй, защото отсъствува една хармония въ нашитѣ настрояния, въ нашето искрено желание да работимъ еднородно въ момента. Мога да грѣша и дано грѣша — тогава ще бѣда повече доволенъ — но менѣ такова впечатление ми прави. Този въпросъ изникна инцидентно и отъ това, което чухъ, и отъ настроението, което съглеждамъ, тъй схващамъ.

Н. Апостоловъ: Сигурно грѣшите.

В. Димчевъ: Този въпросъ — кога да се пристѣпимъ къмъ разискване — азъ мисля, че ще сгрѣшимъ, ако искаме да го разрѣшимъ възъ основание на правилника. То е едно нѣщо съвършено извънредно, особенъ инцидентъ, който ще създаде, може-би у насъ парламентарна практика, но като нѣщо особено, като нѣщо извънредно, не е регламентирано добръ въ правилника, за да можемъ да се основаваме на него. По аналогия може да се основаваме, но не е тамъ важно, важно е съществува. Съществува налага ли непрѣмѣнно веднага разискване на тази декларация? Може-би господата, които искатъ веднага да пристѣпимъ къмъ разискване на тази декларация, да сж подготвени да говорятъ върху нея, а може-би, болшинството отъ Народното събрание да не е подготвено да вземе веднага участие въ туй разискване на работитѣ. Може ли да откажете на болшинството въ такъвъ важенъ моментъ, да не обсъди за себе си положението и да не вземе участие въ тѣзи разисквания? Не може да се изненадва болшинството отъ Народното събрание, което носи голѣма отговорностъ за положението, слѣдъ прочитането на една такава декларация, отъ такова капитално значение за съдбинитѣ на България, веднага да пристѣпимъ къмъ разискването и да си даде рѣшителното мнѣние върху нея.

Н. Мушановъ: За нещастие, че ромѣнитѣ ни изненадаха.

В. Димчевъ: Недѣйте прѣкъсва. Отъ този апо-строфъ не вѣрвамъ да спечелите нѣщо, г. Мушановъ. Ако е въпросъ да се апострофираме, то азъ ще кажа: нема вие нѣмахте другъ способъ да си кажете мнѣнието на правителството?

Х. Поповъ: Този е способътъ на всѣки парламентъ: веднага говорятъ по право, а не рѣшаватъ, да-ли да има разисквания или не. Този е общиятъ принципъ навсѣкѣдѣ. Не сме дѣца!

В. Димчевъ: Азъ Ви слушахъ. Можете ли да ми откажете правото да разсѣждавамъ противното на това, което Вие разсѣждате?

Х. Поповъ: Моля да се произнесемъ, че всѣки има право да говори по тая декларация, защото на-всѣкъдѣ въ Европа е така.

П. Кировъ: Искате да тормозите? Чакайте да се изкажатъ хората. Само Васъ ли ще слушаме?

Х. Поповъ: Чакайте, чакайте, ама по-нататъкъ на-родътъ ще заговори срѣщу васъ вече.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ С. Даневъ: Азъ правя апелъ къмъ г. г. народнитѣ прѣдставители, и даже когато не бихме били съгласни за начина, по който има да се процедира, да пазимъ благоприличие въ тия минути, защото злѣ се отразява всѣко едно непристойно повѣдение въ Народното събрание. Тоя апелъ правя къмъ всички — болшинство и меншинство — и мисля, че моитѣ думи ще бѣдатъ оцѣнени.

В. Димчевъ: Тѣй щото, г. г. народни прѣдставители, ние не искаме да разрѣшимъ тоя въпросъ въз основа на правилника, а ще го разрѣшимъ въз основа съществото на работата, въз основа важността на момента. Нека дадатъ господата и на насъ правото да обмислимъ и рѣшимъ: готови ли сме веднага да пристѣпимъ къмъ разискване на декларацията или е по-удобно утрѣ да я разискваме. Азъ за себе си ще кажа, че е по-добрѣ веднага да се пристѣпи къмъ разискване на декларацията. Доволи ли сте, г. Поповъ?

Х. Поповъ: Това и азъ искамъ.

В. Димчевъ: Тогава слушайте какво говоря.

Х. Поповъ: Ама говорите, че искаме да ви врѣднимъ.

В. Димчевъ: Когато искахъ да влѣза въ интимния смисълъ на вашето искане, то бѣше мое субективно схващане, и Вие позволете да имамъ мнѣние за себе си. Азъ мисля, че е по-добрѣ да се пристѣпи веднага къмъ разискване и то въ публично засѣдание.

На втория въпросъ искамъ да отговоря сега. Понеже се намира, че днесъ трѣбва да се говори върху положението, за да си създадемъ позиции въ обществото или да помогнемъ на положението, като убѣдимъ народното прѣдставителство да усвои становището на едното или другото течение въ страната, азъ мисля, че нѣма защо да говоримъ въ тайно засѣдание. Тайно засѣдание става за политика. Вие, ако искате да изкажете вашето интимно мнѣние, за да помогнете на правителството, имате всичката възможност по другъ способъ да го изкажете. Ако е въпросътъ въ качеството на организирано тѣло, като прѣдставители на народа тукъ, да изкажемъ своитѣ възгледи, за да знае българското общество кой какъ гледа, кой по-добрѣ въ момента схваща събитията и ще помогне на страната, на България, говорете въ публично засѣдание. Тия хора, които ни посочвате за примѣръ, знаемъ какъ дѣйствуватъ — тѣ дѣйствуватъ въ хармония съ властта, намѣриха, че е най-добрѣ въ едно тайно засѣдание да корегиратъ своитѣ дѣйствия и излѣзоха въ едно публично засѣдание да афиширатъ своето мнѣние, за да помогнатъ на правителството. Виждамъ, че у насъ се е възприелъ другъ единъ редъ — дано грѣша; щомъ се е възприелъ другъ редъ, искането за тайно засѣдание не ни внушава вече довѣрие, и тамъ е печалното. Азъ говоря искрено. Затуй азъ съмъ на мнѣние, г. г. народни прѣдставители, и ви моля всички да се съгласимъ веднага да пристѣпимъ къмъ разискване на декларацията и то въ публично засѣдание. Ще се изкажатъ господата днесъ; ако има нужда да се

продължи засѣдането, ще рѣшимъ да се продължи и утрѣ; ще се изкажемъ кой какъ схваща положението и, ако можемъ да покажемъ нѣкои ефикасни и цѣлестобразни срѣдства на правителството, да ги покажемъ и, правителството, часъ по-скоро да ги възприеме, за да спаси положението. Заклучавамъ, по първото прѣдложение на г. Сакжзова, веднага да пристѣпимъ къмъ разискване на декларацията, по второто прѣдложение на г. Малинова, да приемемъ туй разискване да стане въ публично засѣдание.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! Два сж въпроситѣ, които се възбуждатъ и на които разрѣшението прѣдстои отъ Народното събрание. Единиятъ въпросъ е да се назначи ли едно тайно засѣдание, по искането на нѣколко народни прѣдставители, които сж подписали това заявление, въ което, да се дадатъ отъ г. министъръ-прѣдседателя подробни и точни освѣтления по положението, както и народното прѣдставителство, въ същото засѣдание, да може да се изкаже. Това заявление сега, при устнитѣ обяснения, се поддържа само отъ г. Малинова, и донѣйде отъ г. Сакжзова. И второ едно заявление — да се прѣдизвикатъ дебати по поводъ декларацията на г. министъръ-прѣдседателя.

По първия въпросъ, да има ли тайно засѣдание или не, правителството, чрезъ г. министъръ-прѣдседателя, си каза вече мнѣнието, и азъ мисля, че то бѣше най-важното — да се знае какво мисли по този въпросъ правителството. А правителството ви каза, че тайно засѣдание не може да се съгласи да приеме, прѣди всичко, защото то нѣма да бѣде тайно. Ако има нѣкой отъ васъ да оспорва този фактъ, нека се покаже кой е той. Кога е било тайно засѣдание въ българското Народно събрание и до вечертъта да не е имало въ вѣстникитѣ всѣки какво е казалъ и то въ най-изопаченъ видъ, че да не можешъ да се оправдаешъ, защото засѣдането е тайно, нѣмашъ протоколи, нѣмашъ стенографи, нѣмашъ нищо. Тайно засѣдание въ България, при нашитѣ обстоятелства и нрави, при количеството на народнитѣ прѣдставители, не можемъ да направимъ ние, г. г. народни прѣдставители, не сме вчерашни дѣятели, не сме дѣца, нито имаме намѣрение да се влѣтвняваме. Тайно засѣдание да назначаваме, по искането на шефоветъ на оппозицията, би значило, въ днешно врѣме, да приковаваме вниманието не само на цѣлия народъ, на журналиститѣ и кореспондентитѣ, но и на цѣлъ свѣтъ върху туй, което ще се каже и рече тукъ, и слѣдъ нѣколко часа да изнесемъ всѣвъзможни мѣлви върху реченото и казаното. А това би значило въ едно врѣме, когато България е въ война съ четири държави, да извършимъ едно непростително дѣйствие, една непростителна наивностъ, при всичко това, което ние знаемъ за себе си, за нашитѣ нрави и, ако щете, за нашето политическо възпитание. Правителството знае всичко това и то прѣдупѣдомн, частнимъ образомъ, че нѣма да се съгласи на никакво тайно засѣдание, защото, прѣди всичко, то нѣма да бѣде тайно, а господата разбиратъ, че нѣщата, които ще се говорятъ, трѣбва да останатъ тайни, иначе, тѣ нѣмаше да го искатъ тайно. Г. Малиновъ съзнава много добрѣ, че въпроситѣ, които ще искатъ да ни зададатъ, и отговоритѣ, които ще искатъ отъ насъ да получатъ, ще се отнасятъ до такива факти, които, както той се изразява, не бива всѣки да ги знае и за туй го иска тайно. Е добрѣ, ами тѣ нѣма да останатъ тайни. Вие разбирате, че въпроситѣ, които ще ни зададете, и отговоритѣ, които ще получите, трѣбва да бѣдатъ тайни, но вие искате да ги направите при такава обстановка, при как-

вито и вие и ние знаемъ, че нѣма да останатъ тайни. Какво правимъ, тогава? Играемъ си съ сѣдбинитѣ на България и търсимъ хора да се подведатъ да тръгнатъ по този пътъ, за да ѝ напакостимъ още повече, ако се намѣри въ едно твърдѣ трудно, трагично положение.

Н. Апостоловъ: Не остана мегданъ за повече пакости.

Министъръ Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! Недѣйте ни цитира Ромѣния, че тамъ държали тайни засѣдания. Държаха ги, но вие не чухте нищо отъ тѣхъ, вие не чухте да е имало разнорѣчие; чухте само, че гласували съ 75 гласа противъ единъ, а какво се е говорило, какво се е дискутирало, на какво основание сѣ приели петербургския протоколъ за уреждане спора между България и Ромѣния, вие нищо не знаете. За жалостъ, това у насъ не може да се случи. Ние, слѣдователно, не можемъ въ такъвъ сѣдбоносенъ моментъ да рискуваме съ такива важни и жизнени интереси, за да удовлетвори́мъ едно любопитство, отъ едната и отъ другата страна, и да узнаемъ какво ще ни кажатъ.

Н. Апостоловъ: Нѣма любопитство, г. министре! Много Ви е кривъ, несумѣстенъ изразътъ.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Моля, тишина, г-да!

Н. Апостоловъ: Ние имаме право, като народни прѣдставители, да знаемъ какво става. Не отъ любопитство направихме туй прѣдложение, а имаме правено право да се мѣсимъ въ държавните работи. Ние имаме това право, защото не само вие носите отговорностъ, но и ние.

Министъръ Т. Теодоровъ: Ще дойда и до Вашата забѣлѣжка.

Сега, този въпросъ трѣбва да се счита приключенъ, прѣди всичко по тази причина. Но има втора причина. Г. министъръ-прѣдседателътъ ви каза, че азъ и въ тайно засѣдание, и въ публично засѣдание да сте, по-много отъ туй, което ви казвамъ съ декларацията, при днешните обстоятелства, не мога да ви каже. А той е правъ да прѣцѣни, кос може да каже, и кое не. Чл. 92 отъ конституцията изрично му дава това право, и отъ това право се ползватъ всички правителства на свѣта, въ най-либералните държави, нека посочимъ Англия, и вие нѣма да намѣрите въ врѣме на война да правятъ декларация въ камара по-широка и по-обширна отъ тази, нито да изнасятъ дипломатическите прѣписки, да четатъ ноти, да съобщаватъ хода на прѣговоритѣ, които водятъ съ тази или онази държава, въ това врѣме. Всички държави въ врѣме на война затварятъ парламентитѣ си и ги отлагатъ, ако не имъ трѣбватъ кредити. Това правятъ всички държави. Чл. 92 отъ конституцията не е писанъ главно за врѣме на война. Въ мирно врѣме даже, когато една държава се намѣри въ натегнати дипломатически отношения съ една или друга държава, или съществуватъ други нѣкои важни събития, които излагатъ държавата на опасностъ, правителството има право да не отговаря. Защо вие искате днешното българско правителство, на което вие се клевете на врѣмето, че ще дадете всичкото съдѣйствието докато изкара страната отъ положението, въ което я вкарваше първата война и въ което я вкара сега една втора? Защо искате непрѣмънно да говорите и да го накарате да говори?

Д. Петковъ: Защото не излѣзе вѣрно това, което ни утѣряваше. Договорътъ не се изпълнява, вие твърдѣхте противното публично и ни излѣгахте.

Министъръ Т. Теодоровъ: Азъ ще Ви дамъ отговоръ, ще стана малко по-дълъгъ и атмосферата ще стане по-нажежена, затова, моля, изслушайте ме и имайте прѣдъ видъ, че България днесъ е въ война съ четири държави.

Д. Петковъ: Вие докарахте това положение.

Министъръ Т. Теодоровъ: Дайте възможностъ на правителството поне спокойно и обстойно да се изкаже прѣдъ васъ. Вие, които искате да ви изслушаме да ни кажете факти, които знаете да ни дадете съвѣти и умъ, дайте ни възможностъ поне да говоримъ спокойно въ тази минута, изслушайте ни поне.

Д. Петковъ: 10 мѣсеца ви слушаме, г. Теодоровъ. Вие докарахте най-голѣмитѣ нещастия на този народъ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Г. Петковъ! Вие въ такива сѣдбоносни за България моменти искате да възкресявате врѣмето на стамболовщината и изпъкватъ съ вашитѣ апетити и вашето умозрѣние, за да се качите на гърба на България. Вие мълчехте и трѣбва да мълчите, когато азъ говоря.

Д-ръ Н. Генадиевъ: Когато оскърбявате хората, нѣма да мълчимъ. А вие, кое е вашето знаме. Защо оскърбявате хората?

Министъръ Т. Теодоровъ: Защото оскърбяватъ менъ, . . .

Д-ръ Н. Генадиевъ: Кой Ви е оскърбилъ?

Министъръ Т. Теодоровъ: . . . и ако ме оскърбяватъ, азъ ще плащамъ.

Д-ръ Н. Генадиевъ: Никой не Ви е оскърбилъ.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Моля, тишина, г-да!

Д-ръ Н. Генадиевъ: Вие въ тѣзи моменти ни внасяте контракти за откупуване на железници. Ние не сме ви казали още една дума.

Министъръ Т. Теодоровъ: Г. Петковъ е единъ спокоенъ депутатъ, той е мълчалъ систематически, . . .

Д. Петковъ: Азъ имахъ спокойствието да ви слушамъ 10 мѣсеца.

Министъръ Т. Теодоровъ: . . . мълчалъ е почти винаги и днесъ намѣрва, въ този моментъ, когато азъ апелирамъ да ме изслушате, да стане зачервенъ и да ме прѣкъсва съ твърдѣнията си, че това било станало и опова, и че ние сме причина за злочастието на България.

Д. Петковъ: Защото моятъ синъ умрѣ на бойното поле отъ вашитѣ безобразия, които вие вършите. До гуша ми е дошло! И азъ ще се разправамъ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Кажете, г. Генадиевъ, да-ли г. Петковъ прѣдизвиква или не.

Азъ бѣхъ прѣкъснатъ единъ и два пѣти въ единъ спременъ моментъ, какъто прѣкарва днесъ България и който задължава всинца ни да пазимъ своето хладнокрѣвие, да се почитаме и поне изслушаме. Азъ релевирахъ този важенъ фактъ по поводъ прѣкъсването на г. Попова, че вие искате отъ насъ освѣтление и го искате въ тайно засѣдание, искате вие да ни освѣтлявате, а не ни оставяте, когато въ

публично заседание искаме да говоримъ. Изслушайте ни поне, дайте ни възможностъ, туй, което можемъ да ви кажемъ, него да ви кажемъ; не ни ловеете за гуша, за да искате да ни налагате да говоримъ нѣща, които ние мислимъ, че не е врѣме да се говорятъ, нито повдигайте въпросъ за отговорностъ: кой е причината за всичко. Защото причината на днешното нещастие може да бѣде тамъ или другадѣ, но никога не и въ срѣдата на българския народъ, най-малко, въ срѣдата на неговитѣ правителства. (Ржкоплѣскане отъ болшинството) Ще дойде моментъ, когато туй ще може да се разисква, когато отговорността ще могатъ да се разпрѣдѣлятъ смѣло, но чакайте дотогава, недѣйте изпрѣварва и, въ момента, когато ви казваме, че не можемъ да говоримъ, недѣйте да ни хвърляте обвинения и да ни прѣдизвиквате или оскърбявате. И тѣй, въпросътъ е за тайното заседание. Вториятъ мотивъ да не се допусне тайното заседание е, че министъръ-прѣседателятъ ви каза, че азъ въ тайното заседание, което бихте събрали, нѣма да кажа нищо повече, нѣма какво да ви съобща повече отъ туй, което ви казахъ. Тогазъ защо ще стане тайното заседание? За да ни кажете вие, което вие знаете ли? Ами това, което вие знаете, нѣма нужда да ни го говорите въ тайно заседание.

В. Кознички: Ако бѣхте ни свикали 20 дена по-рано, може-би, много нѣщо щѣхме да ви кажемъ.

Отъ болшинството: А-а-а!

Д-ръ Н. Генадиевъ: Въ всѣки случай, ние никога не сме лѣгали.

П. Теодоровъ: Излъгахте.

Д-ръ Н. Генадиевъ: (Къмъ г. министъръ Т. Теодоровъ) Накарайте брата си да мълчи.

С. Славовъ: (Нѣщо възразява)

Д-ръ Н. Генадиевъ: Какво искате, Ваша милостъ? Я се обаждете тукъ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Азъ апелирамъ още единъ пътъ къмъ всички и въ особености...

Прѣдседателствуещъ Х. Тодоровъ: (Звъни)

П. Теодоровъ: (Къмъ Д. Петковъ) На Найча Цановъ чулихте жбигитѣ.

Д-ръ Н. Генадиевъ: Азъ ще говоря откровенно отъ трибуната и ще ви поставя прѣдъ отговорността.

Министъръ Т. Теодоровъ: Още единъ пътъ апелирамъ къмъ народното прѣдставителство, ако искаме да бѣдемъ достойни за довѣрието на българския народъ, ако искаме да бѣдемъ достойни за званieto народни прѣдставители и министри, че първата наша длъжностъ въ този моментъ е да не възбуждаме старитѣ крамоли, да не се обвиняваме и търсимъ вина въ тогозъ или оногозъ, защото това би било най-пакостно за дѣлото на България. Ако има нѣкого да науча нѣщо въ този моментъ, въ тайно или явно заседание, то азъ бихъ го молилъ само това: да не издирва отговорноститѣ въ настоящия моментъ, да не търси отмъщение въ този моментъ, да не търси партийни интереси или егонизмъ, да възтържествува въ този моментъ единъ надъ другъ, напротивъ, да се изостави всичко това настрана, да се забрави, че ние сме привърженици на различни партии, че ние сме се гонили и сме се борили единъ противъ другъ, може-би, злоупотребявайки, но все таки съ

правата, които ни дава конституцията, да забравимъ, че между насъ има различия и да помнимъ, че ние сме всички само едно въ този моментъ: чада на България, които трѣбва да напрегнатъ единомудно всички сили противъ външния неприятель, който не е единъ, а съ четири. Това мога само да съвѣтвамъ. Хиляди частни събрания нѣма да ни спасятъ, хиляди тайни заседания нѣма да ни помогнатъ, ако ние не можемъ да възприемемъ тази първа истина и даваме тукъ публично доказателство на съвършено противното. Нищо нѣма да ни спаси. Отъ тукъ трѣбва да се започне и дайте най-напрѣдъ доказателство за туй. Азъ нѣма да настѣпвамъ никого. Започнахъ, ще продължа и искамъ да свърша по този начинъ, като ще се помъча само да ви изтъкна становището на правителството и въ сжщото врѣме становището на конституцията и парламентаризма.

И така, нѣма смисълъ да се свиква тайно заседание. Ако е въпросъ, не ние да говоримъ — а да мълчимъ, понеже нѣма какво нѣщо ново да кажемъ — а да научимъ втората половина — нѣщо отъ народнитѣ прѣдставители, отъ опозицията, да ни даде съвѣти, умъ,...

В. Кознички: Да.

Министъръ Т. Теодоровъ: ... това ние го призаваме само въ една твърдѣ малка степенъ, не защото сме горди, че сме по-умни отъ другитѣ, че не можемъ да слушаеме съвѣти, не, напротивъ, ще бѣде най-голямъ глупакъ онзи, който се мисли най-уменъ — не защото нѣма какво да научи човѣкъ като говори съ опозицията, но защото по конституционна длъжностъ не можемъ да го направимъ и не трѣбва да го правимъ. Ние искаме да знаемъ общественитѣ настроения, искаме да знаемъ всестранно какъ дѣйствиува обществениятъ пулъсъ, ние имаме длъжностъ да се освѣтимъ. И въ това отношение ние сме направили нѣщо, които не сж направили никога нашитѣ противници. Единъ и два пъти ние сме дали възможностъ на шефовецѣ на опозицията въ всичкитѣ й разклонения да отидатъ при министъръ-прѣседателя — нѣкои даже отъ тѣхъ въ наше присѣствие и прѣдъ държавния глава — да кажатъ и съвѣтитѣ си, и рецептитѣ си, и мнѣнията си. Отишли сме и по-нататъкъ, като сме имъ дали възможностъ да знаятъ нѣща, които другитѣ хора не знаятъ. Ние можемъ да правимъ сжщото това нѣщо и въ бѣдѣще. Ние заявихме на тия господа, че винаги, когато искате да бѣдете въ контактъ съ насъ, когато имате нужда да се освѣтите отъ нѣщо, слате да приказваме. Тогазъ има все-таки извѣстна гаранция въ личноститѣ на водачитѣ, въ обстоятелствата при които това става, безъ надпрѣварвания и безъ наддумване да се разберемъ въ нѣщо. Тѣй че, ако това сме направили до онзи день, можемъ да го направимъ днесъ и утрѣ. И нѣмате право тогава да ни кажете, че сме отказали да ви слушаеме или пъкъ, защото не сме ви слушали, както се изрази единъ днесъ тукъ, та затуй работитѣ отишли така лошо.

Значи, тази нужда, която има едно правителство отъ освѣтление, ние сме готови да я удовлетвориимъ винаги въ интереса на България и като прѣминаваме отгатакъ нашето лично самолюбие, като не отиваме да казваме: какво ще чуя отъ еди-кой си, азъ го зная, всѣки день го чета въ вѣстника му, като прѣминаваме тази високомѣрностъ, която може да бѣде свойствена на други хора, ние отиваме охотно да изслушаеме съвѣтитѣ на всички. И тогава нѣмате право да ни упрекувате и казвате, че въ сѣдбоноснитѣ моменти не ви даваме право да се изкажете. Другъ е въпросътъ, ако не раздѣляме вашитѣ съвѣти и възгледи. Ще се стгласите, че не можемъ да управляваме по вашитѣ възгледи и съвѣти, а по нашитѣ. И доколкото можемъ да използваме това.

което виждаме, че е полезно и добро, ще го възприемем. А какво сме възприели от вас и какво не сме възприели, защо не сме го възприели, затова сме казали на шефовете, казваме и пред Народното събрание: да почакате малко, когато дойде времето да се разсъдят тия работи, да ни държите отговорни за нашите действия; и ние ще ги държим отговорни за техните съвети и ще видим, кой е бил в право и кой е бил в криво. Тръбва да ви кажа, че не винаги г. г. опозиционерите са на едно и също мнение. Ако един мисли едно, другият мисли друго, а едно правителство не може да вземе противоположни рецепти — днес една, утре друга — и да удовлетвори целия свят. Все-таки, то трябва да е ръши най-после да слъдва един път, ако искаме доброто на България. А ние само от тази гледна точка трябва да тръгнем и сме тръгнали, когато се е направило това изложение. Тръбва да признаем, че още докогато не се знаеше, че г. министър-председателят ще да направи в камарата публично съобщение, могло е да се желае от г. Малинова, г. Геннадиева и др., да се направи едно изявление, ако не публично, то поне частно. Защото едно изявление, което до една известна степен дава картината на положението и възгледите на правителството, което да очертава неговата политика, е необходимо, належащо и неотвратимо. И ние ръшихме още вчера, че трябва да направим това днес. Ако бяхме получили нотата на ромънското правителство вчера, в 2 ч., можехме да направим изявлението вчера. Ние получихме нотата, когато заседанието беше вдигнато и затова възползувахме се от първото заседание на камарата днес, за да направим това изявление. Това изявление се прави от името на българския народ, от името на всички ни, то се прави толкова за вас, колкото и за българския народ, и за чуждия свят, и за всички — и приятели, и неприятели.

И то трябва да стане. Щом го има и, ако знаех тия господа, че такова изявление ще да има, аз мисля, че не щях да искам тайно заседание. Сега тайното заседание стана изпънено.

Първият въпрос трябва да се счита ликвидант: убъден съмът, че ако се попита Народното събрание, желае ли да стане тайното заседание, то ще отговори единодушно, че щом правителството няма да каже нищо ново, няма нужда от него.

Вторият въпрос е: да ли правителството не трябва да приеме щото подир декларацията на министър-председателя, която очерта положението на България в тоя момент да станат публични разисквания.

Г. г. народни представители! Парламентаризмът, който ние винаги сме искали да почитаме, не защото се пръкланяме като пред фетиш пред някои казвания на тогроз или онгоз, а защото парламентаризмът е принцип на нашето държавно управление, винаги спасителен при всички обстоятелства — и трябва да се прилага всеотдайно, а не да се взема само един парламентарен принцип — че министрите трябва да отговарят — а да не се взема друг принцип, тоже парламентарен — дѣто се казва, че могат да мълчат — ами да се взема изпъло.

И тъй, нека вземем за примѣръ парламентарното управление в Англия и Франция, най-напредничавите държави.

Обикновено в Франция всяко ново министерство, като дойде, прави декларация за своята бъдеща политика. В някои случаи правителствата намират за нужно да направят декларация по някои животрепещуци въпроси, и я правят нарочно, за да предизвикат дебати в камарата и да чуят нейното мнение — какво мисли, одобрява ли тя политиката му или не. Никога в Франция едно ново

правителство не се явява без министерска декларация, в която се посочват непосредствените задачи на правителството, и в общи черти начинът, по който ще ги разрѣши, и в името на тези задачи, на тази програма то иска доверието на камарата. Тогава обикновено дебатите започват веднага. И защо? Защото правителството ги иска. То прави декларация с цел да предизвика одобрението на камарата, то иска един вот на доверие. Председателят на републиката го е назначил, но то не е още достатъчно; за да се дойде да се седне на тези места, трябва от първите още дебати да се узнае, на какво болшинство и въобще на болшинство може ли да разчита или не новостановеното министерство върху тази програма. Там дебатите слъдват незабавно. По всички, обаче, други въпроси декларации, направени от правителството, каквато е днешната наша декларация, или пък прочитане на един указ, да кажем, за назначение на един нов министър, може да не предизвикат дебати веднага. Ако правителството не ги иска, то ще заяви затова, или може да иска да ги отложи. И така, камарата рѣшава, тя е господар и не е върно, че понеже въпросът не е поставен на дневен ред, то не може да се дебатира. Може да се дебатира, стига само камарата да рѣши. Но няма ли рѣшение на камарата да се дебатира, не може да се дебатира. Прочее, в случая г. министър-председателят, слъдвайки пак здравите принципи на парламентаризма, още от самото начало изяви пѣщо съвършено лоялно и правилно — че може да се допуснат дебати. „Аз не искам да мълчите; могат да станат дебати, заяви той, не вече в тайно заседание, а в явно заседание по повод на моята декларация; но ще искате това от Събранието, Събранието ще чуе вашите мотиви и ще рѣши бива ли или не бива. Правителството сега е в резерва, то не ви е казало само то какво мисли“. Дебатите по повод на тая декларация добри ли е да се направят днес, или да се поставят на дневен ред в едно от слъдующите заседания, или пък съвършено да се оставят за неопредѣлен срок — както ви каза г. министър-председателят, това е работа на Събранието. Аз в това отношение се резервирам да кажа моето мнение, а още по-малко да кажа мнението на кабинета. Тук ще има думата г. министър-председателят и той ще ви каже, и когато той ви каже, приема ли правителството дебати сега или ги приема подир няколко дена, на един си срок, или ги приема в края на днешното заседание, слъд изчерпване на въпросите, които са на дневен ред за днес, или в слъдующето заседание, то ще трябва да се държи съмѣтка, г. г. народни представители, за неговото изявление. Защото дебати, които стават по повод на декларация, те нѣмат характер да се чуят разни мнения, за да се възприеме едно друго мнение; те са декларации, които могат да предизвикат само вот на доверие или недоверие; те са като дебатите при интерпелациите. Правителството си поставя смѣтата в рѣшѣта на камарата и казва: ето какво е положението, ето каква беше нашата политика, или ето какъ сж отговорностите. Вие сте недоволни и намирате, че туй правителство води страната в пропасть, че трябва да се слъдва друга една политика. Е добръ, въ резултат на тези дебати вие не ще му гласувате доверие; а други, които не са на вашето мнение, ще му гласуват доверие. Но има обстоятелства, при които дебати върху въпроси като тия, по които се отнася днешната декларация, могат да бъдат опасни. Какво съдържа декларацията на г. министър-председателя? Тя съдържа обявяването на война от Ромъния, тя съдържа мотивите на тая война тъй, както ги предпоставя ромънската държава, и нашите мотиви, по

които ние считаме, че тази война е необоснована. Тя търси оправдание въ друга война, която ние не сме обявили и нито сме причината за нея, а причината лежи другаде. Наконечъ г. министър-председателят въ тази декларация ви описва събитията, тъй наречени кървави стълкновения на границата, които дават основание на нашите досега неприязнители Сърбия, Гърция и Черна-Гора да обосновават правото на тяхната война. Тъзи дебати, г. г. народни представители, въ ржикътъ на неопитни оратори могат да бъдат извънредно опасни, могат да напакостят извънредно много и да затруднят дѣлото на правителството. Азъ не казвамъ, че непременно тъй ще бъде. Г. министър-председателят и министър на външните дѣла е най-вече въ състояние отъ всици на да знае лошите или добрите послѣдствия отъ такива дебати. Ако той има убѣждението, макаръ 10% противъ 90%, че тъй дебати могат да затруднятъ положението на правителството — а въ такива моменти правителството е страната, България — да направятъ положението на България още по-мъчно, отколкото е то, и че въ нищо не могат да го улеснятъ, само 10% казвамъ, ако то има такъвъ страхъ, има право да ви каже: „Г-да, по поводъ на моята декларация азъ не приемамъ никакви дебати и поставямъ въпроса на довъррие. Ако мислите, че не вода добра политика, както вие я разбирате, азъ ви благодаря прѣдварително за съвѣтитъ, не ща да ми давате сега такива, а елате тукъ и управлявайте по вашите съвѣти“; и тогава въпросътъ се поставя само като въпросъ на довъррие. И тъй, ако се постави въ такъвъ видъ въпросъ на довъррие, правителството или ще разчита на едно болшинство въ народното прѣдставителство, което върва въ него, както е вървало досега и го е поддържало — по-прѣди то бѣше почти въ единодушие — и тогава дебати нѣма да има, или пъкъ Народното събрание нѣма довъррие въ правителството и тогава то ще допусне дебати, а правителството въ такъвъ случай нѣма да чака дебати, бидейки увѣрено, че ще бъдатъ върдни, ами ще се оттегли безъ дебати и ще каже: „Добрѣ, вие приемате дебати върху моята декларация, азъ си отивамъ, нѣма нужда да разисквате, друго правителство ще дойде; азъ не мога да разчитамъ на васъ, посочете други десетъ души и ги пратете тукъ на нашите мѣста“. Може г. министър-председателят да намѣри, че разискването е неудобно въ този моментъ да стане, но че подиръ 2—3—5 дена може да стане; тогава той ще ви каже: това не е мое право, и азъ нѣмамъ мнѣние — т. е. азъ имамъ мнѣние, но не съмъ оторизиранъ да го кажа отъ името на правителството. Заклучавамъ — и това бѣше цѣльта, за която взехъ думата — че и по втория въпросъ напразно се говори тукъ за нашето несвободолюбие и нежелание да дадемъ възможност да се обекжда нашата политика, или че сме си затулвали ушите съ памукъ, та не сме искали съвѣти отъ оппозицията. Нищо по-невѣрно отъ това. Нашето свободолюбие, нашето желание да ви изслушаме, да чуемъ вашите съвѣти е извънредно голѣмо и много по-голѣмо, отколкото всеки единъ отъ васъ може-би си го прѣдставява. И когато ви срѣщнемъ дори въ частна бесѣда, ние желаемъ чрѣзъ васъ, безъ вие да го чувствувате, да разберемъ, какво вие мислите за насъ, какво мислите за това положение. И когато у насъ би се зародила една каква да е малка доза на съзнание, че ние сме срѣщнали, че вървимъ въ кривъ пътъ и че би могло да се избере другъ пътъ, който да се слѣдва, наши повелители дѣлътъ би било въ този смѣния моментъ, безъ да чакаме да ни го посочите, да си отидемъ за доброто на България и да поставяме и високото мѣсто, което трѣбва и по наше мнѣние да изправи тъй наши грѣшки и да помогне да спасимъ България може-би

по негова рецепта. И трѣбва да ви кажа, че и това ние правихме вече. Ние не сме се крампонирали у властта, за да я държимъ à tout prix, а поемайки върху си всичката тая отговорност, която е по-тежка и отъ най-тежкитъ, които правителства не само въ България, но и въ страхъ нѣкога съ поемали върху си, ние не единъжъ сме дали възможност да се изслѣдватъ отъ компетентните мѣста нашите нещиица, да се изслѣдватъ нашите срѣдства за водене политиката на България, да се провърятъ да не би тѣ да съ погрѣшнни, да не би да има други, които съ по-прави. Така че, никой въ България не може да ни подозира, или да ни обвинява въ властолюбие, че ние държимъ властта, за да стоимъ на нея, да се ползуваме отъ нейните блага и изпитваме тия терзания, които ще изпита всеки единъ родолюбецъ българинъ, когато отечеството му прѣживява такива моменти.

П. Пешевъ: Г. Теодоровъ! И ние извънъ сме въ сѣщото положение.

Министъръ Т. Теодоровъ: Азъ съмъ убѣденъ и съмъ констатираля това въ нѣкои случаи съ удоволствие, но не винаги.

Д-ръ Н. Генадиевъ: Какъ „не винаги“? Отдѣнаждѣ обичате Вие България повече отъ насъ?

Министъръ Т. Теодоровъ: Азъ не говоря за обичта на България.

П. Пешевъ: Прави сж.

Министъръ Т. Теодоровъ: Азъ признахъ това. По нѣкои инциденти ме навеждатъ на такава мисль, и може-би съвършено неоснователно. Но думата ми е, че ако правителството, ако г. министър-председателят и министър на външните дѣла каже, че по този въпросъ може да се дебатира и не го прави въпросъ на довъррие, ще се дебатира; ако каже, че ще трѣбва да се отложи за 3—4—5 дена, ще трѣбва тъй да се направи. Ако ли пъкъ каже, че не може, ще трѣбва всички да му повѣрваме и всички да го подкрѣпимъ въ този моментъ, ако нашето желание не е да съборимъ правителството, за да поставимъ друго. Ако ли е послѣдното, правителството се памира въ противорѣчие съ камарата, тогава трѣбва да се схване и най-малкиятъ поводъ, за да се гтне правителството. Ето какъ е въпросътъ. Прочее, не ни обвинявайте, че философствуваме като онѣзи въ Цариградъ, когато послѣдниятъ щѣлъ да падне прѣдъ неприятеля, че се занимаваме съ теоритически въпроси. Може-би тукъ се възбудиха такива, но не ние ги желаемъ. Недѣйте ни обвинява, че ние искаме да всаждаме нѣкакъвъ абсолютизмъ, или да потѣпкваме парламентарните принципи. Наопаки, слѣдвайки ги, запазвайки ги, установявайки парламентарни традиции, добри, здрави парламентарни традиции, ние искаме само едно нѣщо — да не би тукъ именно, чрѣзъ парламента да откритимъ интересътъ на България, защото това би било и намъ и намъ извънредно тежко да го констатираме по-послѣ. Моментитъ сж такива, че вие ще признаете, че трѣбва да бждемъ особено прѣдпазливни и ако дори въ нашата прѣдпазливостъ заминемъ границитъ на онуй, което вие мислите, че е позволено, ще ни извините. Доброто на отечеството, неговото запазване отъ бѣда и изкарване на светото българско дѣло на блѣскавъ край, сж единичитъ мисли, които ни възбуждатъ, единичитъ идеали, за които ние рагуваме. (Бурни ржкоплѣскания отъ болшинството)

Прѣдседателствуващъ Х. Тодоровъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Димитъръ Драчиевъ.

Д. Драгиев: Г. г. народни представители! По повод декларацията на г. министър-председателя повдигнаха се въпроси, на които тръбваше да се тури край чрез това, или онова решение на камарата.

Първият въпрос е, да-ли могат да станат дебати по декларацията на г. министър-председателя. Доколкото чухъ, г. министър-председателят мисли, че такива дебати, щомъ правителството не ги желае, не могат да станатъ.

Министър-председател д-ръ С. Даневъ: Въ съгласие съ Народното събрание.

Д. Драгиев: Азъ мисля, както и други се изказаха въ това отношение, че не може да има една декларация отъ страна на правителството, каквато и да била тя, когато и да било, по която да може да се спори отъ страна на правителството, че по нея не бива да ставатъ разисквания. Било правителството, било Народното събрание, излъже ли съ единъ въпросъ, говори ли едната страна, неминуемо слѣдва правото и на другата да говори; инакъ, желае ли едната страна да мълчи, и другата трѣбва да мълчи. Щомъ правителството намира за нужно да говори и говори, несъмнено отъ това слѣдва правото и на народното представителство да си каже думата, защото, инакъ, ако може да се възприеме такова едно гледище, че ще говори по този или онзи въпросъ само правителството, а Народното събрание само ще мълчи, тогава парламентътъ би се превърналъ на едно училище, въ което учителят дохожда и си казва уроку, а учениците слушатъ, запомниватъ го и си излизатъ. Прочее, да-ли трѣбва да говоримъ това или не, спорътъ не може да има и, споредъ мене, на гласуване не може да се полага. Не може Народното събрание да гласува и да каже: не бива да се говори или не може да се говори, защото това право на народното представителство да говори, произтича отъ правото, което проявява, което упражнява въ случая правителството, да говори. Тѣй щото, той въпросъ, споредъ мене, е самъ по себе си рѣшенъ много ясно и не може да се полага сега на решение отъ болшинството, че камарата трѣбва да мълчи. Такова решение не може да се взема, такова решение не може да иска и самото председателство. Така щото по него никакво решение не може да се вземе.

Но има другъ втори въпросъ. Трѣбва да признаемъ всички, че еднѣжъ има една декларация, народното представителство има право да си каже думата въ каквото ще заседание, въ явно или тайно. Да-ли веднага трѣбва да слѣдватъ тия дебати, или не? Вижъ, това е въпросъ, по който камарата може да се произнесе. Може да се произнесе народното представителство и да рѣши, че не въ този моментъ, а утрѣ или други денъ ще станатъ тѣзи дебати, но повтарямъ да кажа, че то не може да рѣши, какво не може да има дебати. Азъ смѣтамъ, че е право на народното представителство да рѣши въ това или онова заседание да се почнатъ дебатитѣ. Така разбирамъ въпроса.

Колкото се отнася до третия въпросъ, до въпроса за тайното заседание, каквото и решение да се вземе по току-що засегнатитѣ въпроси, по въпроса за тайното заседание, еднѣжъ повдигнатъ днесъ, днесъ трѣбва да се обсъди и разрѣши, но неговото обсъждане трѣбва да стане дверимъ затворенъ. Така щото, слѣдъ като разрѣшимъ въпроса, кога трѣбва да станатъ дебатитѣ по декларацията на г. министър-председателя, още днесъ трѣбва да направимъ заседанието тайно и да обсъдимъ, както иска чл. 100 отъ конституцията, предложението за тайно заседание, и въ днешното заседание, обрнато за малко въ тайно, ще има да се произнесемъ,

да-ли камарата ще приеме да има едно тайно заседание или нѣма да има. Прочее, споредъ моето разбиране, камарата трѣбва да пристѣпи сега да вземе слѣднитѣ решения: първо, кога ще почнатъ дебатитѣ по декларацията на г. министър-председателя — днесъ или утрѣ — и слѣдъ това веднага да направи заседанието тайно и да обсъди предложението за тайно заседание, защото чл. 100 отъ конституцията изрично казва, че щомъ има направено предложение за тайно заседание, обсъждането за неговото приемане, дебатитѣ по него трѣбва да станатъ въ тайно заседание. Азъ мисля, че този е правилниятъ пътъ, по който трѣбва да тръгнемъ.

Председателствуещъ Х. Тодоровъ: Има думата търновскиятъ народенъ представител г. Христо Цаневъ.

Х. Цаневъ: Г. г. народни представители! Първиятъ въпросъ, който би трѣбвало да разрѣшимъ сега, азъ смѣтамъ, че е тоя за тайното заседание, защото той е поставенъ по-напредъ, предъ декларацията на г. министър-председателя. И азъ смѣтамъ, че дѣйствително, споредъ конституцията, ние сме длъжни непременно да вземемъ решение по предложението, което се направи, за тайно заседание. Да-ли ще усвоимъ да имаме едно тайно заседание, въ което да се изкажатъ г. г. народнитѣ представители и правителството да каже, може ли да дава обяснения по въпроситѣ, които ще му се задаватъ, ние ще трѣбва непременно сега да обрнемъ заседанието въ тайно и да разискваме туй нѣщо. Всички тия разисквания, които правимъ сега, да имаме или не тайно заседание, не ни даватъ право да рѣшимъ да имаме или не; непременно въ тайно заседание трѣбва да се вземе това решение. Ето защо, азъ смѣтамъ, че ние непременно трѣбва да изпълнимъ конституцията и нищо не може да ни прѣчи да направимъ това нѣщо. Ние трѣбва веднага да обрнемъ заседанието въ тайно и да рѣшимъ, да-ли да имаме тайно заседание или да нѣмаме. Не направимъ ли това, ние отиваме въ разрѣзъ съ конституцията. Азъ забѣлѣжахъ отъ обясненията, които се дадоха отъ страна на правителството, че то сѣщо тѣй схваща въпроса — да се разисква въ тайно заседание; че то не се противи на това да се разисква въ тайно заседание, но казва: „Ако е въпросъ да научите нѣщо повече отъ това, което ние ви казахме, не можете да научите, и второ, да се избѣгне тайното заседание, защото нѣма да бѣде тайно“. По първото възражение, г. г. народни представители, правителството може да нѣма какво повече да прибави къмъ тази декларация, която даде, но това по никой начинъ не ни лишава отъ правото ние да говоримъ нѣща, които то не може да говори, това никакъ не ни лишава отъ правото да го накараме да послуша това, което ние искаме да кажемъ. И азъ мисля, че ако ние имаме нѣщо да кажемъ и не искаме да го кажемъ, ние просто манкираме на дълга си. По второто възражение, че нѣмало да бѣде заседанието тайно, азъ мисля, г. г. народни представители, че щомъ заседанието бѣде тайно, ще бѣде тайно. Но азъ не искамъ да разисквамъ върху това нѣщо, защото, да ви кажа, по принципъ, въпрѣки правилата, посочени въ конституцията, азъ самъ съмъ противъ тайнитѣ заседания. Нека да нѣмаме тайно заседание и тогава да обрнемъ заседанието въ явно; нека тамъ всички, които ще иматъ да говорятъ, да съумѣятъ какъ да говорятъ и ние да съумѣемъ какъ да имъ отговоримъ, ако има за нѣщо да имъ отговоримъ. Азъ вѣрвамъ въ добросъвестността на г. г. народнитѣ представители, отъ която партия да бждатъ тѣ, че тѣ ще съумѣятъ да поставятъ интереситѣ на отечеството по-горѣ отъ всѣкакви дребнавости — нѣма

да се увлѣкатъ и ще съумѣятъ да държатъ такъвъ езикъ, какъвто днешнитѣ врѣмена изискватъ.

Вториятъ въпросъ — да-ли да се разисква върху декларацията на правителството. Прѣди всичко, правителството, чрѣзъ г. министъръ-прѣдседателя, не се е противопоставило да се разисква по декларацията. То казва едно нѣщо: рѣшете да се разисква, и ако искате и днесъ я разисквайте. Азъ тѣй схванахъ обясненията. Щомъ Народното събрание рѣши сега да се разисква, може да пристѣпимъ къмъ разисквания. Г. г. народни прѣдставители! Азъ смѣтамъ, че наша длъжностъ е, ако ще рѣшаваме това съ воть, непрѣмѣнно да рѣшимъ да разискваме върху декларацията. Азъ смѣтамъ, че ние вече достатъчно мълчахме. Ако не мълчахме напълно, на всички случаи наизхмемъ се да говоримъ по-обстойно, но врѣме е дошло да заговоримъ, и да заговоримъ, както ви казахъ, по начинъ такъвъ, че пакъ да не напакостимъ на интереситѣ на отечеството. Г. г. народни прѣдставители! Вие забѣлѣзвате тукъ каква горещина се внася въ дебатитѣ по формалната страна на въпроса. Веднага започнаха да се стоварятъ отговорности, да се обвиняватъ едни, да се оправдаватъ други и т. н. Е добръ, нищо не ни прѣчи да кажемъ туй нѣщо отъ по-рано, прѣди да сѣ станали събитията, защото, когато станатъ събитията, може да бѣде късно. Не че ние не вѣрваме въ правителството, не че не вѣрваме въ това, какво то схваща добръ моментитѣ и ще използва всичко, но, както каза самъ г. министъръ Теодоровъ, всички сме хора, най-подиръ, може-би, отъ Народното събрание да излѣзе една идея, която да подпомогне правителството въ тия трудни моменти. Е добръ, защо да го лишимъ тогава отъ тая помощъ? Азъ мисля, че ние бихме манкирали на дълга си, ако направимъ подобно нѣщо. Прочее, азъ моля да се съгласимъ всички, щото непрѣмѣнно да има разисквания по декларацията; азъ моля и г. министъръ-прѣдседателя да се съгласи да има разисквания върху декларацията и тия разисквания да се почнатъ още днесъ и да бѣдатъ явни.

Д-ръ Н. Списаревски: Г. прѣдседателю! Понеже говориха повече отъ 10 души, прѣдлагамъ да се прѣкратятъ дебатитѣ.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата г. Петъръ Папанчевъ.

П. Папанчевъ: Слѣдъ онова, което се изказа тукъ, повече разисквания по него сѣ излишни. Единъжъ г. министъръ-прѣдседателъ каза: „И да направите засѣданието тайно, азъ нѣма да кажа повече отъ това, което казахъ“, това значи, че и да гласуваме да има тайно засѣдание, ще отидемъ тамъ и той пакъ ще ни каже: „Нѣма да ви кажа повече, защото е мое право“, и тогава ще трѣбва да го накараме да говори на зоръ. Слѣдователно, щомъ е тѣй работата, да не говоримъ по него въпросъ.

Колкото се касае по втория въпросъ, да има дебати по декларацията, ще кажа, че ние имаме право да говоримъ и ако г. министъръ-прѣдседателъ по-напрѣдъ бѣше казалъ, че имаме право да говоримъ, но че не му е врѣмето сега, тогава и азъ не допускамъ дебати по декларацията. Заради туй нека чуемъ неговото мнѣние, допуска ли дебати по декларацията или не, врѣме ли е да се дебатира по нея или не, ще се поврѣди ли или не, и свършено. А въ тайно засѣдание не можемъ да говоримъ повече. Слѣдователно, и азъ считамъ, че по-нататъкъ да се говори е излишно.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ С. Даневъ: Има прѣдложение да се прѣкратятъ дебатитѣ и слѣдъ неговото гласуване азъ ще дамъ едно обяснение.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Понеже нѣма записани, дебатитѣ сѣ прѣкратени.

Д-ръ Н. Геннадиевъ: Какъ нѣма записани? Азъ съмъ записанъ. Искамъ думата.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ С. Даневъ: Я оставете.

Д-ръ Н. Геннадиевъ: Азъ оставамъ, но трѣбва да гласува Народното събрание.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Тѣй като има прѣдложение за прѣкращение дебатитѣ, ще се гласува. Които г. г. народни прѣдставители приематъ да се прѣкратятъ дебатитѣ по повдигнатия въпросъ, моля, да сѣ вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събраниято присема.

Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ С. Даневъ: Ще кажа само двѣ думи за нашето становище. Въпросътъ за обекждане на нашата декларация е свързанъ съ вторъ единъ въпросъ, какъ да стане това обекждане. Първиятъ въпросъ е, да-ли да обекждаме или не декларацията, а вториятъ вече е, по какъвъ начинъ да стане това обекждане. Правителството се противи въобще да се допуснатъ дебати, защото ги счита не само неудобни, ами въ тази минута за опасни. Вие като народни прѣдставители, нѣма съмнѣние, можете да бѣдете на противно мнѣние, но ние тукъ, като носящи отговорностъ за ръководене политиката на България, сме длъжни да заявимъ, че не трѣбва да ставатъ дебати. Въ тая смисълъ азъ правя апелъ къмъ Народното събрание, и, дѣйствително, азъ съмъ най-въ положението да ви кажа, да-ли ще има нѣкаква врѣда отъ тия дебати или не. И ако ви кажа, че ще има врѣда, чини ми се, че не би трѣбвало да допуснемъ дебати. Щомъ е тѣй, моля да не се пристѣпва къмъ тѣхъ. По такъвъ начинъ се разрѣшава и вториятъ въпросъ: а именно какъ да се ръководятъ дебатитѣ, въ открито или въ тайно засѣдание, понеже нѣма ли дебати, безпрѣдметно е, да-ли засѣданието е тайно или явно.

И така, азъ моля да не се пристѣпва засега къмъ обекждане на декларацията, която азъ направихъ. Да-ли обстоятелствата въ кѣсо врѣме ще позволятъ да се говори, не знамъ, но азъ съмъ откровенъ и мога да ви заявя още отсега, че не вѣрвамъ въ тѣй скоро врѣме да бѣде отъ интересъ за България да се обекждатъ въпроситѣ, които азъ засѣгамъ въ моята декларация. Господата отъ оппозицията сѣ тукъ, тѣ знаатъ извѣстни работи и лесно ще разбератъ становището, на което азъ заставамъ.

Отъ болшинството: Да се гласува.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Г-да! Слѣдъ експозето на г. министъръ-прѣдседателя азъ бѣхъ длъженъ да дамъ думата на г. г. народнитѣ прѣдставители, за да разискватъ трѣбва ли да се допуснатъ дебати или не по декларацията. Ако правителството казваше, че трѣбва или не трѣбва да допусна разисквания по декларацията, азъ щѣхъ самъ да рѣша въпроса. Но сега не искамъ съ своята властъ да рѣшавамъ. И по всички въпроси, отсега ще ви кажа, когато сѣ спори, азъ ще вземамъ мнѣнието на Народното събрание. Понеже по правилника не е ясно какъ да се постѣпи, едни казватъ, че трѣбва да се допуснатъ дебати, други — че не трѣбва, то затова и азъ допуснахъ дебати по въпроса за разискване декларацията на правителството.

Сега предложенията се свеждат къмъ това, да се допуснатъ ли дебати или не. Предложението на г. министър-председателя е да не се допуснатъ дебати.

Д-ръ Н. Генадиевъ: Да се допуснатъ ли дебати днесъ.

П. Папанчевъ: Въобще.

Д-ръ Б. Вазовъ: За днесъ.

Министъръ Т. Теодоровъ: За неопределенъ срокъ.

Отъ болшинството: Въобще.

Министър-председателъ д-ръ С. Даневъ: Общо, допускатъ ли се или не, въобще. Азъ казвамъ да се не допускатъ.

Председателствующъ Х. Тодоровъ: Тогава, полагамъ на гласуване слѣдующето: да се допуснатъ ли дебати. Ще моля ония г. г. народни представители, които мислятъ, че трѣбва да се допуснатъ дебати по тази декларация, слѣдъ като чуа мнѣнието на правителството, да си вдигнатъ ржката. (Меншество) Не се приема.

Министъръ Т. Теодоровъ: Шестъ души гласуватъ. Нужно е да се каже това, за да се знае и въ странство, съ какво довѣрие се ползува правителството, защото едно твърдо правителство е отъ полза за една страна, а едно слабо правителство е отъ вреда. Азъ желая да се каже колко сж гласували.

Д-ръ Н. Генадиевъ: По-хубаво да бѣше казано едногласно.

Н. Мушановъ: По сжщество, никой не е противъ Васъ, г. Теодоровъ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Зная, но трѣбва да се постави като въпросъ на довѣрие, че само шестъ души вдигатъ ржка.

Председателствующъ Х. Тодоровъ: Понеже часътъ минава седемъ, азъ ще моля да се пристѣпи къмъ опредѣляне дневния редъ на идущето засѣдание. Има думата г. министър-председателятъ.

Министър-председателъ д-ръ С. Даневъ: Предлагамъ да имаме засѣдание утрѣ, макаръ че е празниченъ день, прѣдъ видъ слѣшността на едно отъ законоположенията, които сж внесени, именно бюджета, и засѣданието да се състои въ 3 ч. слѣдъ обѣдъ съ останалния дневенъ редъ: избиране под-председателъ и финансовитѣ законопроекти.

Министъръ Т. Теодоровъ: Съ трето четене на бюджета.

Председателствующъ Х. Тодоровъ: Които приематъ предложения отъ г. министър-председателя дневенъ редъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 7 ч. 55 м. слѣдъ пладне)

Председателствующъ подпредседателъ: **Х. Тодоровъ.**

Секретаръ: **В. п. Николовъ.**

Началникъ на Стенографското бюро: **Т. Гълъбовъ.**